

Vi i **LOP**

Medlemsblad for
LOP – Landslaget for
offentlige pensjonister

NR. 4 – 2012 – Årg. 67

*God jul
og godt nytt år!*

NSF 100 år

Pensjonistene
som utgiftspost?

Språkproblemer
i helsevesenet

Innhold

Lederen har ordet	3
Nytt fra sentralstyret	4
Orientering fra KKK-utvalget	5
NSF 100 år	6
Pensjonsutvalget	10
Åse Floa Steinsrud 85 år	14
LOP Øvre Romerike 20 år	15
LOP Sandnes og Jæren 15 år	16
Helse- og omsorgsutvalget	19
Lokallagssider	20
Frimos fristelser	28
Sekretariatets spalte	29
Kryssord	30
LOP i eldreråd	31

Redaktørens lille hjørne

Året er på hell og tiden er inne for en oppsummering. Aktiviteten har vært høy, hvilket gjenspeiles i nytt fra sentralstyret og alle lokallagssidene. Faktisk har flere lag sendt inn stoff enn det har vært mulig å få plass til denne gangen! Det som ikke kom med denne gang, trykkes i første nummer i 2013. Gledelig med så stor respons! Og - det kommer vel like meget neste år?!

Sentralstyret jobber intenst med saker som angår alle pensjonister fra offentlig sektor. Nå er styret f.eks. involvert i kravene til statsbudsjettet for 2014, og står stadig på for å endre de åpenlyse urettferdighetene pensjonistene er påført de senere år. Tas det initiativ hvis mangler oppdages lokalt? Det tenkes ikke her «bare» på det «vanlige» som sykehjemsplasser, konsekvenser av samhandlingsreformen eller nedleggingsstruede eldre-sentre. Kanskje dere har behov for gangstier, fortau, forsamlingslokaler? Hva gjør dere med slike behov? Skriv til medlemsbladet og fortell! Det ville være spennende.

Stor takk til alle som har bidratt til «Vi i LOP» i år. Alle våre lesere ønskes en hyggelig jul og et riktig godt nytt år!

Maj Lindholt,
redaktør

Medlemsblad for Landslaget for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største interesseorganisasjon for pensjonister fra offentlig sektor. LOP er uavhengig, partipolitisk og livsynsnøytral. www.lop.no

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 13.000

REDAKTØR

Maj Lindholt
91 72 77 91
tomaholt@start.no
Tømtesvingen 30, 2013
Skjjetten

REDAKSJONSRAÐ

Turid Frimo
tfrimo@gmail.com
Lillian Saxegaard
lillian.saxegaard@gmail.com

ANNONSER

May Helland
72 88 62 02
476 72 692
els-hell@online.no

Ole Sandvik
926 46 269

Redaksjonen avsluttet 7/11.
Frist for nr. 1-2013 15/2

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.

SEKRETARIAT

Besøk: Stortingsgt. 2
Postadr.: Pb 2083 Vika,
0125 Oslo
Daglig leder: Thor-Eirik G.
Mykland
22 42 22 55
980 24 939
lop@online.no
Kontortid: man-fre 10.30-18.00

Sekretariatsmedarbeider:

Tove Lian
75 15 03 02
456 30 948
hel-lia@online.no
Petter Grubensgt. 9,
8624 Mo i Rana

Prosjektmedarbeider:

Marit J. Nicolaysen
22 33 00 22
marnicolay@hotmail.com
tirs-tors 11.00-17.00

SENTRALSTYRET

Leder: Kjell Helland
72 88 62 02
975 95 484
kedhella@online.no

Nestleder: Turid Frimo

22 23 05 25
470 26 939
tfrimo@gmail.com

Styremedlemmer:

Åshild Hauan
75 56 20 32
948 41 130
aa-haua@online.no

Magne Helland
51 97 99 34
475 10 794
magne.helland@lyse.net

Aagot Flagstad
61 25 41 79
900 29 966
flagstad@bbnett.no

Johannes Bolstad
56 30 12 79
johannes.bolstad@bkkfiber.no

Nils Kristian Lie
62 50 90 24
952 19 026
ragnils@gmail.com

Varmedlemmer:

Turid Mæhre Olsen
75 17 09 25
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Sigurd Dybvik
911 07 120
sidy@mimer.no

PENSJONSUTVALGET

Hans Erik Pettersen
905 43 413
hansep@online.no

HELSE- OG OMSORGS-UTVALGET

Ove Kr. Mjølnerød
480 74 032
ove@mjolnerod.com

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
75 17 09 25
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

TURUTVALGET

Jan Eirik Svæe
926 54 577
jan-eirik.svae@c2i.net

LAYOUT OG TRYKK

Merkur-Trykk AS
www.merkurtrykk.no

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: shutterstock.com

Merkur-Trykk er
PSO-sertifisert
Vi tar kvalitet på alvor!

Merkur-Trykk er
godkjent som
svanemerket bedrift.

Et år med positivt fortegn

På tampen av året kan det være på sin plass å se litt tilbake på hva vi som organisasjon har klart å utrette. Sentralstyret har besøkt omkring halvparten av lagene i løpet av dette året. Det vi registrerer er at det er svært mange av våre lokallag som kan vise til stor aktivitet. Flere av lokallagene har også feiret jubileer med stor oppslutning. Det gjelder Sarpsborg, Sunnhordaland, Øvre Romerike og Sandnes og Jæren. Når dette leses, har også Oslo feiret sitt 60 års jubileum. Vervearbeidet har gått sin gang, og noen av lagene kan vise til svært gode resultater. Vi registrerer også at flere lokallag nå har begynt å stå på stand. Både for å synliggjøre LOP og for å verve nye medlemmer. Kjemp flott! I tillegg har vårt Kurs-kontakt-konferanseutvalg gjennomført tillitsmannskurs over hele landet. Tilbakemeldingene har i all hovedsak vært positive. Det lover godt for fremtidige kurs.

Sentralt har vi hatt møter med Skolelederforbundet, Fysioterapeutforbundet og Norsk Sykepleierforbund i forbindelse med en revidering av samarbeidsavtalen med Utdanningsforbundet med tanke på et nærmere samarbeid. Vi har også hatt møter i Stortinget om saker som er viktige for oss som organisasjon. Vi har vært høringsinstans for en rekke departementer. Vårt medlemsblad Vi i LOP har fått en ansiktsløfting, og vår nettside er også i en positiv utvikling. Vi satser på en ytterligere forbedring av medlemsbladet og nettsiden i 2013. Vår nyeste medarbeider Marit som begynte 1. september, arbeider med markedsføring og verving. På sentralstyremøtet i oktober presenterte hun en del tanker omkring arbeidsområdene sine. Dette lover godt, og lokallagene vil etter hvert bli godt kjent med henne.

Vi har også arbeidet med å bli mer synlig i media. Dette har resultert i artikler og kronikker i svært mange av våre større aviser, bl.a. i våre hoved-

stadsaviser. Vi har også deltatt i TV-debatt, og våre lokallag har vært svært dyktige til å få inn stoff i sine lokalaviser. Dette lover godt for økt synlighet av organisasjonen.

Statsbudsjettet 2013

8. oktober kom statsbudsjettet for 2013. Vi var alle spente på om regjeringen på noen måte var kommet oss i møte med tanke på de krav vi har reist. Dessverre ble budsjettet en kraftig nedtur. Ingen forslag om å redusere trygdeavgiften eller øke inntektsgrensen fra 318 000 til 370 000 kroner så lenge som satsene for trygdeavgiften blir opprettholdt. Det samme gjelder minstefradraget som blir økt for de yrkesaktive, men ikke for oss som pensjonister. Underreguleringen på 0,75 prosentpoeng ved trygdeoppgjørene ble ikke berørt. Riktignok er dette en del av trygdeoppjøret, men vi hadde kanskje ventet noen signaler fra regjeringen fordi her kreves det en lovendring som må vedtas av Stortinget.

På den positive siden vil det nå bli ryddet opp i tilskuddene til pensjonistenes organisasjoner. Det blir slutt på at departementet overlater til Pensjonistforbundet å fordele statens tilskudd til de ulike pensjonistorganisasjonene. Noe som ikke er i tråd med forsvarlig forvaltning av statens økonomiske midler, samt at Pensjonistforbundet uten tvil har vært inhabil i en slik sammenheng. Her fortjener regjeringen ros. Vi er også glad for at regjeringen styrker demenstilbudet med 100 mill. kroner. Dette er ment å styrke stimuleringsstilskuddet for etablering av dagtilbudet for mennesker som er blitt rammet av demens. Som jeg tidligere har pekt på, er demens en alvorlig sykdom som ikke bare rammer den demente, men også familie og nære omgivelser.

En sak vi omsider begynner å få gjennomslag for, er tannhelsekontroll for eldre. Her foreslår regjeringen at alle

over 75 år hvert annet år skal få støtte på 800 kroner ved tannlegebesøk. Med bakgrunn i våre tidligere krav skulle vi gjerne sett en lavere aldersgrense og langt større økonomisk støtte enn det som her er foreslått. Tennene er tross alt en del av kroppen. Selv om vi ikke på noen måte er fornøyd med dette forslaget, så er det likevel positivt at tannhelsekontroll nå omsider er kommet inn på statsbudsjettet. I et brev til Stortinget understreker vi at vi nå forutsetter en opptrapping på dette området i årene som kommer.

Som lagene er kjent med, søkte LOP departementet om midler fra den kulturelle spaserstokken. Selv om det i utgangspunktet kun er kommunene som kan få tilskudd, har det vist seg at også Pensjonistforbundet i en årrekke har fått 1 million kroner til egne kulturelle prosjekter. Vi søkte derfor departementet om midler, og det var ikke negativt og ville vurdere søknaden i forbindelse med budsjettet for 2013. Dessverre har de ikke satt av midler til vår organisasjon, mens Pensjonistforbundet er tildelt 1 million kroner. Vi kan ikke se hva grunnlaget for en slik forskjellsbehandling skal være. Vi ber derfor Familie- og kulturkomiteen på Stortinget om å følge opp vår søknad. I de sakene hvor vi ikke har fått gjennomslag hos regjeringen, følger vi dem nå opp mot Stortinget. Når dette leses, er de respektive komiteene på Stortinget i ferd med å avgi sine innstillinger. Da får vi også se om vi har nådd frem med våre synspunkter. Det vil også være vårt utgangspunkt når vi allerede 7. desember starter drøftingene med regjeringen når det gjelder statsbudsjettet for 2014.

Til slutt vil jeg ønske lokallag og alle våre medlemmer en god jul og et riktig godt nyttår.

Kjell Helland, leder

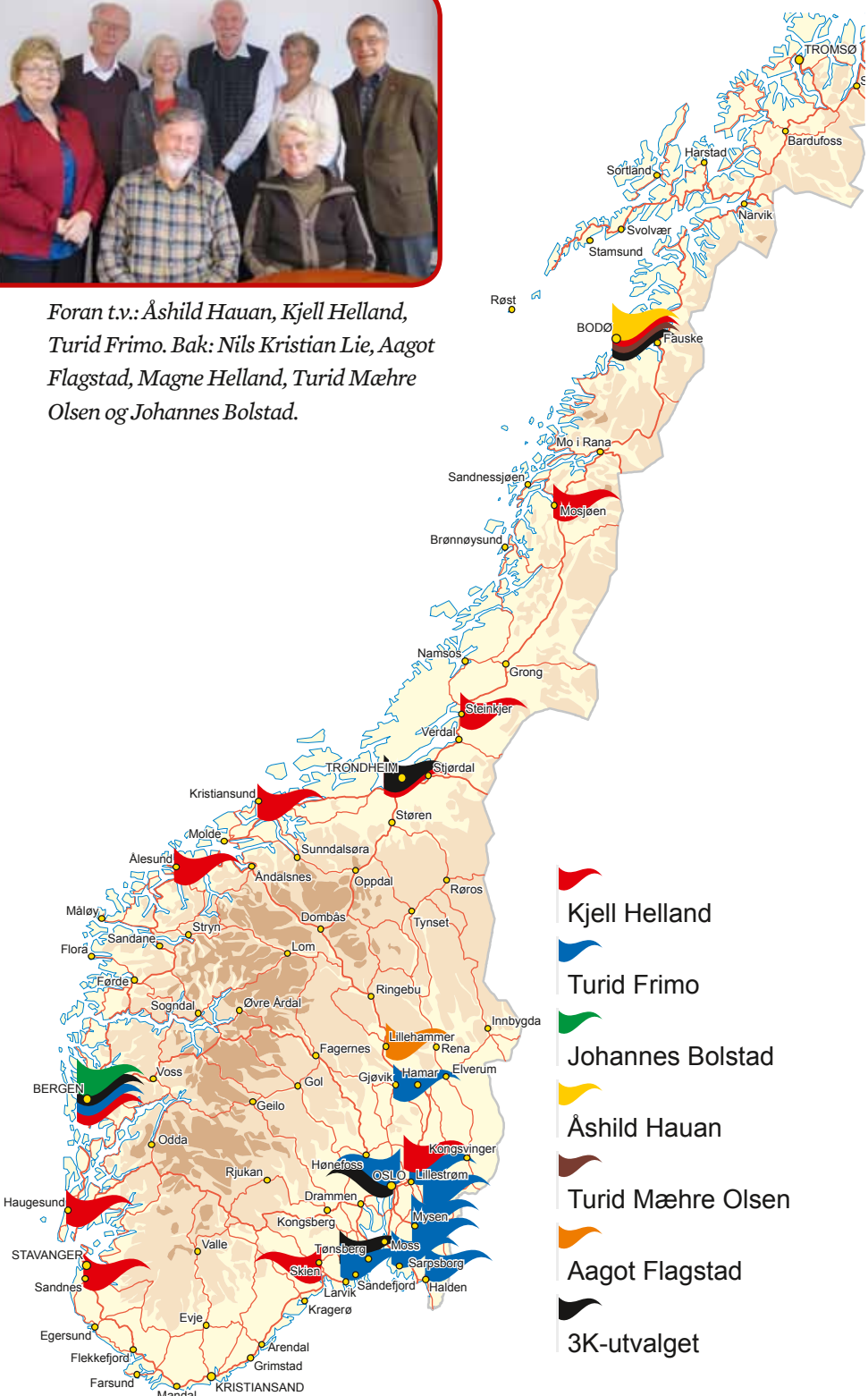

Nytt fra sentralstyret

Denne gangen har vi valgt å synliggjøre noe av de aktivitetene, som sentralstyret har hatt siden vi ble valgt på landsmøtet i juni 2011. Vi har derfor lagt inn et kart over hele landet med flagg som viser hvilke lokallag vi har besøkt og hvem som har vært der, og hvor vi har avholdt kursene i 2012.

Foran t.v.: Åshild Hauan, Kjell Helland, Turid Frimo. Bak: Nils Kristian Lie, Aagot Flagstad, Magne Helland, Turid Mæhre Olsen og Johannes Bolstad.

Kursrekken er nå avsluttet, og vi takker for god oppslutning og mange fine innspill, som vi kan jobbe videre med. Alle lokallag gjør en formidabel jobb som er til stor inspirasjon for oss. Vi lager nå et resymé over alle gruppearbeidene og evalueringsskjemaene og resultatet vil bli bekjentgjort.

Sentralstyret tok landsmøtets krav om omdømmebygging svært alvorlig og har i løpet av perioden vært flere ganger ute i media både gjennom landsdekkende aviser som Aftenposten, Dagsavisen, VG, Adresseavisen og Bergens Tidende og gjennom et diskusjonsprogram på NRK. Vi har oppfordret lokallagene til å gå ut i sine lokalaviser og har i den sammenheng fått mange fine tilbakemeldinger. Innleggene i lokalavisene blir også referert på sentralstyremøtene. Arkivmappa bare vokser!

Etter høstens spørsmålsrunde om LOP var representert i Eldereråd utover i landet, fikk vi mange fine og oppløftende tilbakemeldinger. Mange LOPere sitter i kommunale og fylkeskommunale Eldreråd og gjør en kjempejobb – flott! Arrangementene under FN's Eldredag 1. oktober hadde også mange aktive LOPere både i arrangementskomiteer, på stands eller ved annen utdeling av vervemateriell. Flere lokallag har i løpet av året stått på stands for å synliggjøre oss og å bygge opp omdømmet vårt. Gjennom slike tiltak blir vi mer kjent, og dette gjør det lettere å verve flere medlemmer.

Vi ser fram til et fruktbart år i 2013 samtidig som vi ønsker alle våre medlemmer en riktig god jul og takker for innsatsen i 2012. ➔

Fra forrige side

LOP møtet i Halden

Vi ønsker å få til et lokallag i Halden igjen og dro ned 18. oktober og møtte en flott gjeng som både hadde lyst og pågangsmot til å få til et lokallag i Halden, slik at alle Østfoldbyene blir representert med lokallag i LOP. Vi diskuterte mulighetene og hva som måtte til og kom fram til at mange i Halden kjenner oss ikke og vet ikke hva vi står for. Dette må vi gjøre noe med, og det vil komme en artikkel i Halden Arbeiderblad om LOP.

Vi ble enige om å ha et medlemsmøte i Busterudgatens eldresenter 10. januar 2013, her vil vi legge fram hva vi står for og hvilke planer en kan ha med lokallaget i Halden

Tusen takk for et hyggelig og positivt møte!

Turid Frimo
Nestleder i LOP

Tillitsvalgkursene

Kurs-kontakt-konferanseutvalget gjennomførte i år fem kurs for tillitsvalgte. LOP var inndelt etter mønster av helseregionene, og kursene ble holdt i Oslo, Bodø, Trondheim og Tønsberg. Verveansvarlig i sentralstyret, nestleder Turid Frimo og prosjektmedarbeider Marit J. Nicolaysen gir her en oppsummering.

Tendensen etter gjennomgang av alle evalueringsskjemaene viser at:

- Emnevalgene var aktuelle.
- Gruppesammensetningen: Gruppene var passe store og blandingen i forhold til lokallagene stort sett bra.
- Forslag for neste omgang kurs: Ønskelig med en dag, kanskje noe kortere. Lag med lang reisevei ønsker kurs over to dager.

- Kursstedene ble godt mottatt, men det ble foreslått at lokallagene kunne gis ansvar for å finne egnede kurslokaler.
- Positivt med dialoger i plenum og diskusjoner.

Tendensen etter gjennomgang av alle gruppeoppgavene viser at:

- Lokallagene ønsker mer samarbeid mellom lagene for foredragsholdere, turer, kulturarrangementer o.l.
- Lokallagene må mer ut i lokale media, arkiv for medieaktiviteter lokalt/sentralt.
- Synlige hjemmesider: Lokallagene må bli flinkere til å sende inn oppdateringer over aktiviteter til nettredaktøren.
- En i lokallagsstyret bør ha ansvar for markedsføringen av LOP lokalt.
- Enkeltmedlemmer tar kontakt med tidligere arbeidsplass for synliggjøring av LOP.

Forslag til emner på lokallagsmøter:

- Brannvernkurs
- Førstehjelp
- Helse- og omsorgssituasjonen i lokalmiljøet
- Helse – kosthold – tannhelse – mental helse – synsproblematikk
- Til kulturelle innslag: Bruk kulturskolene!

Ta godt vare på nye medlemmer når de kommer på møte!

Lokallagene gjør LOP kjent i forhold til lokalpolitikere!

Det sentrale ledd gjør LOP kjent i forhold til rikspolitikere!

Orientering fra Kurs-Kontakt-Konferanseutvalget

Vi har allerede kommet til siste måned i 2012, og alle de fem planlagte kursene er gjennomført for hele landet. Det har vært en fornøyelse å møte kursdeltakerne. Det har vært folk med en glødende interesse for de emnene som har blitt formidlet, og mange ga tilbakemeldinger på at det bl.a. var nyttig å utveksle erfaringer med hverandre, og å ha dialoger i plenum.

Alle kursene hadde samme innhold, og etter registrering og presentasjon holdt Pensjonsutvalgets leder Hans Erik Pettersen foredrag om pensjon. Deretter fulgte spørsmål fra salen. Etter lunsj var det styrearbeid med gruppearbeid. Folk fra utvalget orienterte om arbeidsoppgavene til de forskjellige medlemmene i styrene, og deretter fikk kursdeltakerne interessante gruppeoppgaver som de skulle besvare. Oppgavens innhold var bl. a. å drøfte markedsføring av LOP, hva omdømme er og hvordan samarbeid mellom lagene kan gjennomføres. Det var nyttige emnevalg, for diskusjonene gikk livlig i gruppene.

Vi avsluttet kursdagene med orientering om sammensetning av valgkomité i lagene, og hvor betydningsfull den sammensetningen er for LOPs videre lagarbeid. Vi vektla dette med verving, og vi samtalte litt om veien videre. Kursdagene hadde en varighet på ca. åtte timer.

Vi i utvalget er meget fornøyd med gjennomføringen av kursene, og vi er glade for mange positive kommentarer og innspill fra deltakerne.

Turid Mæhre Olsen har overtatt som utvalgsleder etter Leon Skogvold som har fratrudd av private grunner. Aagot Flagstad og Tove Lian er utvalgsmedlemmer.

NSF jubilerer:

En vital 100 åring!

Norsk Sykepleierforbund er en viktig samarbeidspartner for LOP. Forbundsleder Eli Gunhild By konstaterer at forbundet har hatt en fantastisk jubileumsfeiring og en gledelig medlemsøkning.

Tekst og foto: Maj Lindholt

- Vi setter oss her, sier By. «Her» er sofagruppen på kontoret hvor arbeidsbordet dominerer. Intet

tradisjonelt lederkontor med et stort, mørkt blankpusset møtebord som skal symbolisere makt og innflytelse. Men det er kanskje heller ikke nødvendig når hun har 99.550 medlemmer i ryggen – eller ca. 85 prosent av alle sykepleiere i Norge.

Jubileet

NSF har hatt en fantastisk jubileumsfeiring, slår hun fast, med regionale arrangementer i Tromsø, Trondheim, Bergen, Oslo og Kristiansand. Sykepleierkongressen i Oslo Spektrum samlet 2.000 deltakere. «Crescendo'et» ble selvfølgelig avholdt i Operaen på selve dagen. Vi er stolte over den sterke politiker-deltakelsen på 100-års-dagen og tar den som uttrykk for at NSF anerkjennes som en viktig organisasjon som påvirker beslutninger. Eli Gunhild By er inne i sitt første år som forbundsleder – og tiltrådte med å få både streik og jubileum «i fanget». En ting har hun lært, NSF er etterspurt: Politiske partier og arbeidsgivere vil møte oss og samarbeide med oss. NSF har faktisk mer innflytelse enn jeg trodde!

Målsettingen for jubileumsåret var å bidra til økt bevisstgjøring om hva sykepleie er og hva sykepleie som selvstendig fag og profesjon innebærer. Vi ville tydeliggjøre sykepleierens bidrag og plass i helsetjenesten, samfunnet og vårt forhold til andre helseprofesjoner, visualisere sykepleiere som en kompetent gruppe helsepersonell, som ved

Forbundsleder Eli Gunhild By.

Her holder NSF til i Tollbugaten 22.

bruk av denne kompetansen sikrer pasientene nødvendig helsehjelp, ivaretar pasientsikkerhet og redder liv. Dessuten skulle vi posisjonere sykepleierprofesjonen og bidra til at sykepleiere blir enda mer verdsatt. Jeg synes vi har nådd målsettingen, sier Eli Gunhild By.

Stolte tilbakeblikk

Sykepleien og sykepleieryrket har gjennomgått store endringer siden 1912. Eli Gunhild By synes det er fantastisk å tenke over hva de 44 sykepleierne satte i gang på stiftelsesmøtet. – I dag er sykepleien blitt en profesjon, ikke «bare ett kall», sier hun, og legger til at elementer av kall kan nok være der fremdeles. Det er blitt mange merkeår. By fremhever særlig 1948, 1962 og 1972. Sykepleierloven ble vedtatt i 1948. Den innebærer at sykepleiere får en formell autorisasjon og at det blir en enhetlig utdanning over tre år. Sykepleiere får også det formelle ansvar for egen utdanning. Samme år skiftet NSF navn fra Norsk Sykepleierskeforbund til Norsk Sykepleierforbund, og menn fikk adgang til medlemskap. I 1962 fikk vi lovfestet sykepleierpensjon.

«Sykepleieraksjonen» i 1972 representerte noe fundamentalt nytt. NSF

hadde krevd to lønnstrinn i lønnsoppgjøret. Rikslønnsnemda avsto, og NSF godtok det. Men en gruppe unge sykepleiere med Anne-Lise Bergenheim i spissen nektet å godkjenne resultatet og gikk til ulovlig streik i to uker. Det var første gang sykepleiere streiket, og aksjonen fikk stor medieoppmerksomhet og synliggjorde at vår yrkesgruppe ikke lenger fant seg i å bli grovt forbigått under lønnsforhandlinger. Aksjonskomiteen oppnådde å komme i dialog med regjeringen om kravene. Om ikke resultatene kom umiddelbart, fikk vi et forholdsvis godt lønnsoppgjør ved neste oppgjør.

– Hendelsene har vært viktige for NSF, og antall medlemmer har skutt i været etter 1962. Da fikk både menigmann, politikere og sykepleiere øynene opp for at NSF er en sentral aktør til å utvikle faget og samtidig fokusere på lønns- og arbeidsforhold for sine medlemmer, sier By.

Et annet viktig moment for et sterkt forbund, er dets ledere.

– Vi har hatt markante og tydelige kvinneskikkelser som har «stått på skuldrene til hverandre». Det vil si at vi som er ledere bygger videre på våre forgjengeres erfaringer og støtter oss til dem, sier By.

NSFs arbeid

NSF har oppnådd mye, men hviler ikke på laurbærene. Oppgaver og utfordringer er mange. Arbeidet deles inn i Interessepolitikk, samfunnspolitikk og faglig politikk. Internasjonalt engasjement har forbundet også. Afrikanske og østeuropeiske land hjelpes med fagforeningsarbeid. I mange år har NSF bistått søsterorganisasjonene i Zambia og Malawi med å bygge opp moderne fagorganisasjoner. En årlig

bistand på 1,7 millioner kroner utløser store bidrag fra NORAD. Arbeidet med HIV/Aids, organisasjonsbygging og kjønnslemlestelse har særlig oppmerksomhet.

En målsetting for jubileumsåret var å nå 100.000 medlemmer. – Det målet er nesten nådd, smiler By, 99.550 er en tilgang på vel 3.000 i år. Men det er ikke «bare» medlemsverving som er viktig. NSF er også opptatt av rekrutteringen til yrket, både utdanning og å gjøre yrket attraktivt. Flere hele stillinger vil gjøre yrket mer attraktivt – og pasientene friskere! sier forbundslederen.

– Samhandlingsreformen er NSF i utgangspunktet positiv til, men vi er bekymret for kapasiteten og kunnskapene i kommunene, By utdyper: – Hvis kommunene skal overta ansvaret for og arbeidet med utskrevne pasienter, må helsepersonellet ha den nødvendige kompetanse til å vurdere pasienten. Slik er det ikke i alle kommuner.

NSF er høringsinstans for relevante departementer, og gir ellers innspill til stortingskomiteer, politikere, partier og departementer. – Det kan bli tett til tider, sier By, men dette er en viktig del av arbeidet.

LOP tilbyr rådgivning

Pensjonssaker:

Elen Lein tlf. 71 25 35 23, mobil
915 58 954,
e-post: lein.aas@online.no

Arv/booppgjør/testament

Tove Lian 75 15 03 02 eller
mobil 456 30 948,
e-post: hel-lia@online.no

Jubileumsåret er strålende i havn, men det er ingen grunn til å hvile på laurbærene. Arbeidet fortsetter, nye utfordringer skal møtes. Vi i LOP får med et lite kurs i riktig arbeidsstilling på veien av en forbundsleder som er sterkt opptatt av forebygging og har følt savn av pasienter. –Jeg har jobbet på gulvet på Østmarka i Trondheim før jeg ble sykepleier og lærte mye av det, forteller hun. I Sykepleien nr. 10 deler hun av erfaringer med pleie – særlig av årene på Radiumhospitalet. Og den dagen det føles «skummelt» å gå tilbake til yrket skal jeg gjøre nettopp det!

Seniorsykepleierne

NSF har 6.351 pensjonerte medlemmer. Ca. 2.500 er også medlemmer i LOP. Det er fylkesvise grupper i Finnmark, Sør-Trøndelag, Hordaland, Rogaland, Aust Agder, Vestfold, Østfold og Oslo/Akershus. – Noen er mer aktive enn andre, forteller By. Samarbeidet med LOP karakteriserer hun som utelukkende

positivt: - LOP er en viktig samarbeidspartner for oss. Det gjelder faglig, den individuelle rådgivningen LOP tilbyr og at LOP deltar i drøftingene med regjeringen om trygdeoppgjør, statsbudsjett og andre relevante saker for pensjonister samt utarbeider høringsuttalelser. I tillegg kommer det sosiale aspektet – medlemstreffene og andre aktiviteter. LOP er et godt supplement til våre egne grupper, sier Eli Gunhild By.

I Sykepleien nr. 10 – den flotte jubileumsutgaven – stilles spørsmål om noen pensjonister har fått juridisk hjelp fra NSF. – Nei, svarer Torild Bjørlykke, styreleder i NSF seniorsykepleiere i Oslo og Akershus, men eventuell juridisk assistanse rundt pensjonen, testamentar, arv og booppgjør er det LOP som tar seg av, derfor er det et godt tilbud at NSF betaler den årlige sentrale kontingenten vår der.

Om statsbudsjettet 2013: Etterlyser mer øremerking

NSF er skuffet over manglende satsning på IKT og forbyggende helsearbeid. NSF's forbundsleder er ikke fornøyd med forslag til statsbudsjett for 2013. Rammene er riktignok økt, med det er uklart hvilke områder de økte bevilgningene vil gå til.

– Konkret savner jeg en øremerket satsning på bedre IKT-systemer i helsevesenet. At sykehus og sykehjem i 2013 fortsatt må bruke fax hører ingen sted hjemme. Jeg hadde ventet at det ble satt av spesifikke midler til dette i statsbudsjettet, sier Eli Gunhild By.

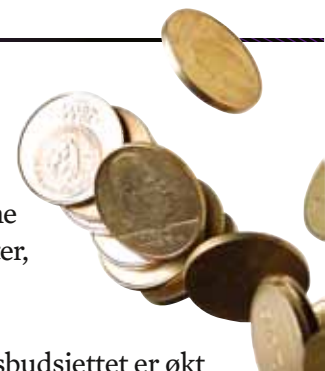
NSF har kommet med flere konkret innspill i denne anledning, som ikke er blitt fulgt opp i det framlagte forslag til budsjett.

På åpningen av Sykepleierkongressen lovet den da ferske helse- og omsorgsministeren Jonas Gahr Støre økt satsning på forebyggende helsearbeid. – I forslag til statsbudsjett finnes ikke øremerkede midler til skolehelsetjenesten og helsestasjonsvirksomheten. En billig og effektiv måte å drive forebygging på i forhold til blant annet fedme, rus og psykiske lidelser. Uten øremerking vil ikke dette arbeidet bli

prioritert i stramme kommunebudsjetter, frykter By.

Det positive i statsbudsjettet er økt stimuleringsstøtte på 100 millioner kroner til kommunene til dagtilbud for mennesker med demens. Det samme er satsningen på å korte ned ventetiden for brystrekonstruksjon etter brystkreft.

Regjeringen foreslår å øke driftsmidlene til sykehusene med 1,95 milliarder kroner, men Eli Gunhild By synes det er uklart hvordan disse midlene er tenkt benyttet.

Få Medox til spesialpris!
Fra kun 194,- * per eske.

Godt for alle – også danseløver som trenger smøring

Medox er ikke bare godt for muskler og ledd. Det er også godt for kolesterolet, hjertet og immunforsvaret. Og godt dokumentert. Les mer om produksjonen og forskningen på www.medox.no.

MEDOX® FRISKERE, LENGER

*** BESTILL PÅ INTERNETT
- FÅ YTTERLIGERE 10% RABATT!**

Bestiller du via internett, får du én eske per måned for kr. 221,- eller to esker per måned à kr. 194,-! Gå inn på www.medox.no. Bruk kode 11273 (legges inn i nettbutikken for å få spesialtilbudet).

Pensjonistene som utgiftspost? Statlige

Av **Jan Mønnesland**,
medlem av Pensjonsutvalget

LOPs leder Kjell Helland har et avisinnlegg i Aftenposten 28. september og en kronikk i Bergen Tidende 12 oktober hvor det påpekes at eldre ikke må betraktes bare som en utgiftspost. Han viser hvordan staten gjennom underregulering av løpende pensjoner og økte trygdeavgifter har redusert pensjonsutgiftene og økt pensjonistbeskatningen de siste årene. Dette tallfestes med henvisning til beregninger utført i LOP.

Beregningene gjelder bare disse tiltakene isolert. Andre elementer er også av stor betydning for pensjonistenes økonomi. Særlig levealdersjusteringen og nye opptjeningsregler vil ha langt større betydning for framtidige pensjonskull enn underregulering og økningen i trygdeavgift.

Virkningen av endrede skatte- regler

Økningen i trygdeavgift for pensjonister fra 3 til 4,7 prosent ble vedtatt i statsbudsjettet for 2011 som en del av en større revisjon av pensjonistbeskatningen. De øvrige endringene var:

- særfradraget for alder ble opphevet,
- skattebegrensningsregelen for pensjonister ble erstattet av et nytt skattefradrag for pensjonsinntekt. Dette gjelder ikke for uførepensjonister og de som har behovsprøvede ytelser.

Den gamle skattebegrensningen forholdt seg til samlet inntekt, mens det nye fradraget gjelder bare pensjonsinntekt. Inntekt ut over pensjon reduserer begrensningen etter de gamle reglene, men påvirker ikke fradraget etter de nye reglene. En vil stimulere pensjonister til å arbeide i tillegg til pensjonen. Da vil

en begrense skatteøkningen en slik arbeidsinntekt vil medføre etter de gamle skattebegrensningsreglene.

De nye fradragsreglene gir reduserte skatteinntekter for det offentlige. For å ta inn dette tapet har en innført de to andre elementene; fjerning av særfradrag for alder samt økt trygdeavgift for pensjonistene. Samlet sett går skatteendringene stort sett i balanse.

For de fleste med bare pensjonsinntekt vil skatten øke, mens de med inntekt ut over pensjonen kan tjene på overgangen til nytt skattefradrag. Endringen gir netto skatteøkning for de med midlere/høyere inntekter, mens effekten blir tilnærmet null for de med lavere pensjonsinntekt og uten andre inntekter.

Skatteøkningen ved økt trygdeavgift og bortfall av skattefradrag for alder ble anslått til 4,7 mrd. kroner da forslagene ble lansert i 2010. Omregnet vil dette tilsvare 5,1 mrd. kroner i 2012. Beløpet vil være reelt stabilt for årene videre framover.

Sparte pensjonsutgifter ved under- regulering av løpende pensjoner:

Folketrygden

Fra 2011 av blir løpende pensjoner regulert med 0,75 prosentpoeng lavere enn lønnsveksten. Det første året er samlet effekt beskjedent. For hvert år øker effekten, utbetalingen påvirkes av alle de tidligere årene en har hatt underregulering. Det gjelder helt til samtlige pensjonister har hatt underregulering i hele sin pensjonstiltværelse (rundt årene 2040-2050).

Offentlig tjenestepensjon og offentlig og privat AFP har også underregulering. Beparelse ved underreguleringen fordeler seg mellom folketrygden, offentlige pensjonskasser, pensjonskasser som håndterer privat

AFP, samt statskassen ved det statlige tilskuddet til privat AFP.

Beregninger med effekter av underreguleringen ble gitt i stortingsmeldingen om pensjonsreformen høsten 2006¹. Beregningene gir en effekt for underreguleringen separat på 8,3 prosent i 2040 og 8,35 prosent i 2050.

Vi har brukt disse effektratene på de sist publiserte tall for framtidige pensjonsutgifter, hentet fra siste perspektivmelding². Anslagene er så omregnet til 2012-kroner.

For 2012 er anslagene fra stortingsmeldingen lite presise, tallene viser primært årene 2010, 2040 og 2050. Vi har derfor regnet 2012-tallene ut fra en 0,75 prosent underregulering av samlet pensjonsbeløp i 2011. Tilsvarende effekt får en fra 2010 til 2011, slik at summen vil gi totaleffekten for året 2012. Så har vi lagt inn en reduksjon for dødelighet, det er ikke alle som får pensjon det ene året som overlever til det neste.

For folketrygdens del kommer vi da fram til følgende effektanslag for underreguleringen:

Tall i mrd. 2012-kr	2012	2040	2050
<i>Brutto besparelse</i>	2,0	37,7	50,2

Underregulering av privat AFP

Fra 2011 av er privat AFP et livsvarig påslag til folketrygdens ytelse. Den livsvarige ytelsen levealdersjusteres og underreguleres på samme måte som folketrygden. I tillegg gis et skattefritt kompensasjonstillegg for årgangene tom. 1963-kullet. Dette gis i fast nominell verdi over levetiden, og er ikke gjenstand for ytterligere regulering.

Når ytelsen er livsvarig vil effekten av underreguleringen antas å være av samme relative betydning som for

innsparinger

folketrygden, og kan beregnes med de samme effektanslagene.

Ny privat AFP ble iverksatt fra 2011 av. Den første underreguleringen var i 2012. Effekten det året blir da halvparten av den relative effekt for folketrygdens del. Korreksjon for dødsfall er lite aktuell for AFP siden ny AFP i 2012 bare berører de yngste pensjonistene.

NAV har gitt beløpsanslag for framtidige kostnader ved ny privat AFP fram til 2050³. Vi har omregnet til 2012-verdier, og benyttet effekt-ratene fra folketrygden på disse beløpene. Beregningene gir dette resultatet:

Mill. 2012-kroner	2012	2040	2050
<i>Brutto besparelse</i>			
<i>underregulering</i>	1,5	752	776

Underregulering av offentlige alderspensjoner

Offentlig alderspensjon er bruttoytelser. Reglene fastlegger samlet ytelse som så samordnes med folketrygden. Tallene nedenfor viser den delen de offentlige ordningene betaler, dvs. bruttopensjonen fratrukket folketrygden og tillagt samordningsfordelene.

SPK og KLP har beregnet effektene av endringene i tjenstepensjonen som ble avtalt våren 2009⁴. SPKs beregninger går til 2020. De finner en effekt av underreguleringen på 0,7 prosent i 2012 og 4,0 prosent i 2020. KLP har regnet ut fra et framtidig år med full implementering av opptjeningsmodell og underregulering. De finner en effekt på 7 prosent av underreguleringen regnet på lang sikt, dvs. nivået rundt 2040 og 2050.

Utgiftsveksten i alderspensjonene er beregnet fram til 2020 for SPKs del. Har antatt samme utgiftsutvikling

også for KLP, og har forutsatt at både SPK og KLP følger samme veksttakt videre fram til 2040.

Ut fra disse forutsetningene får vi følgende anslag for besparelsen ved underregulering for offentlig alderspensjon hos de to hovedleverandørene:

Tall i mill.	(lang sikt)	
2012-kroner	2012	2040 og 2050
<i>Besparelse regulering (brutto)</i>	115	2110

Virkninger for offentlig AFP

Offentlig AFP er tidsbegrenset, ytelsen gis fra uttak og fram til 67 år. Tar en ut AFP ved 62 år gis pensjonen etter folketrygdens regler. Den blir underregulert ved alder 63, og på nytt ved alder 64. Ved alder 65 går en over til AFP etter tjenstepensjonens regler, ut fra oppjustert pensjonsgrunnlag uten underregulering. Så blir pensjonen underregulert når en blir 66 år. Ved 67 år får en alderspensjon, som gis ut fra oppjustert pensjonsgrunnlag uten underregulering. Av de fem årene en kan ha AFP er bare tre av årene underregulert, og det er bare ett år (alder 64) en får akkumulert effekt av to etterfølgende underreguleringer.

For de med så lav inntekt at folketrygdens regler gir best uttelling brukes disse helt fram til 67 år. De får da underregulering 4 år i strekk. Det gjelder en liten del av AFP-mottakerne.

Effekten er regnet etter samme mal som for tjenstepensjonen men regnet ut fra bare ett års underregulering og uten fratrekk for dødelighet. Antatt effekt for AFP blir ca. 3/5 av effekten for alderspensjonen (3 av 5 år underreguleres, mot nesten alle for tjenstepensjonens del).

Dette gir en besparelse ved underreguleringen på 2,8 mill. 2012-kroner i 2012. Siden offentlig AFP ikke har livslang underregulering vil effekten holde seg på samme realnivå for senere år.

Samlet effekt av underreguleringen i folketrygden, AFP og offentlig tjenstepensjon

Mrd. 2012-kroner	2012	2040	2050
<i>Brutto besparelse</i>			
<i>underregulering</i>	2,0	40,6	53,1

Reduserte inntekter for pensjonistene svekker skatteinngangen

Underreguleringen svekker pensjonistenes skattbare inntekt og dermed skatteinntektene, slik at netto offentlig innsparing blir lavere enn brutto. Stortingsmeldingen av 2006 anslår at netto utgiftsbesparelse pga. underregulering blir på 5,3 prosent i 2040 og 5,4 prosent i 2050⁵.

Endringene i pensjonistbeskatningen fra 2011 av øker marginalskatten med ca. 1,7 prosent i snitt. Med nytt skattesystem må netto utgiftsbesparelse justeres til 5,5 prosent i 2040 og 5,6 prosent i 2050 pga. underreguleringen, mot hhv. 8,3 og 8,35 prosent i bruttoeffekt. Det er mao. omlag tredjeparten av brutto innsparing som blir borte gjennom skatte-effekten.

1) se St.meld. nr 5 (2006-2007), s. 138. Beregningene ble opprinnelig lagt fram i St.meld. nr. 12 (2004-2005)
 2) St.meld. nr. 9 (2008-2009) framlagt 9. januar 2009. Tallene gjelder ny folketrygd
 3) beløpene er presentert i Ot.prop. nr. 111 (2008-2009)
 4) framlagt i Prop. 107 L (2009-2010)
 5) se St.meld. nr. 5, s. 139 og figur 8.2. Merk at stortingsmeldingen oppgir effekten i prosentpoeng av gammel

Statsbudsjettet 2013: Skatteopplegget av betydning for pensjonister

Av **Hans Erik Pettersen**,
leder av Pensjonsutvalget i LOP

Samlet sett er det ikke store endringer i skatteopplegget for pensjonistene i 2013. Den store endringen kom i 2011, virkningene av den er videreført i 2013.

De pensjonistene som sannsynligvis vil merke innstramming fra 2012 til 2013 er de med store sykdomsutgifter. Ingen nye får ta del i dette særfradraget og det reduseres med 1/3 i forhold til fjoråret. Riktignok blir ikke disse midlene "borte", men omfordes til andre tiltak, deriblant til tannhelsesjekk verdt kr 800 til 75 åringer og eldre annet hvert år fra og med 1. juli neste år.

Men for mange pensjonister med store sykdomsutgifter vil omfordelingen i liten grad treffe dem.

I kortform:

- Ingen endring i trygdeavgiften, den ble økt fra 3,0 til 4,7 prosent for 2011.
- Særfradrag for alder er fortsatt borte, falt bort fra 2011.
- Særskilt skattefradrag for pensjonister; maksimalt beløp er økt 3,5 prosent til 30 300 kr. Som kjent trappes skattefradraget ned etter hvert som pensjonsinntekten øker. Innslagspunktene for denne nedtrappingen av skattefradraget øker med 3,5/3,2 prosent, noe som er lavere enn antatt lønnsutvikling på 4 prosent. Regjeringen legger økningen i minstepensjonen til grunn, den øker med 0,5 prosentpoeng lavere enn lønnsveksten. Minstepensjonene får ikke et fratrukk på 0,75 prosent i forhold til lønnsveksten som de øvrige løpende pensjonene, men fratrukket blir beregnet ut fra levealdersjusteringen. I 2012 ble for øvrig

innslagspunktene regulert med lønnsveksten uten fratrukk.

- Den øvre grensen for minste-fradraget er økt med 4 prosent både for pensjonistene og de yrkesaktive til henholdsvis 68 050 kr og 81 300 kr. Vi merker oss at det er en stor forskjell.
- Forskjellen blir økt når det gjelder minste-fradragssatsen, den er for pensjonistene 26 prosent, mens den er økt fra 38 til 40 prosent når det gjelder de yrkesaktive.
- Innslagspunktene for toppskatt er økt med 4 prosent, det samme gjelder personfradraget.
- Innslagspunktene for formueskatt er økt med 16 prosent til 870 000 kr.
- Særfradraget for uførhet holdes på nominelt uendret nivå på 31 800 kr, noe som gir reell skatteøkning.

Skal du sjøveien i Nord-Norge er det stor sannsynlighet for at du treffer på oss.

Velkommen om bord på våre ferger og hurtigbåter!

TORGHATTEN NORD
ET SELSKAP I TORGHATTEN-KONSERNET

Postboks 2380, 9271 Tromsø
Telefon 906 20 700 - firmapost@thn.no
www.thn.no

Escape Travel er Norges største og ledende arrangør av elvecruise

Gruppereise på verdens vakreste vannveier

Er dere en gruppe eller forening som planlegger en fellestur, er elvecruise et flott alternativ. Avslappende dager om bord kombineres med spennende opplevelser på land og interessante foredrag.

På våre elvecruise er det meste inkludert: Flyreise, cruise i utvendig lugar, helpensjon, lokal transport, stort utfluktsprogram og norsk reiseleder. Sammen finner vi et cruise som passer dine ønsker og budsjett.

Escape Travel er Norges største arrangør av elvecruise, med cruise på 27 elver i fire verdensdeler. Deriblant Donau og Rhinen, de franske elvene Rhône og Seinen, Douro i Portugal, Elben i Tyskland og Tsjekia, og de russiske vannveiene mellom St. Petersburg til Moskva. I tillegg har vi cruise på Nilen,

Yangtse i Kina og Mekong i Vietnam og Kambojsja.

Escape Travel er også en av Norges ledende arrangører av reiser med rutefly, med turer for både grupper og individuelle. Hva med å nyte det gode liv i Frankrike, oppleve opera i Verona eller dra på cruise i Middelhavet?

Kontakt vår gruppeavdeling på tlf. **22 01 71 71** for tilbud og en hyggelig reiseprat! Eller send en e-post til gruppe@escapetravel.no

Prøv et
elvecruise
neste år!

www.escape.no
tlf. 22 01 71 71 • info@escapetravel.no

escape
TRAVEL

LOP Midt-Helgelands *Mor Åse 85 år*

På medlemsmøtet i LOP Midt-Helgeland 11. oktober fikk vi anledning til å forhåndsfeire Åse Floa Steinruds 85-årsdag, som var den 12. Vår kjære leder og alles "mor Åse" ble overrakt blomster fra laget med hyllest og gode ord, og en spontan innsamling ga et fint bidrag til en av hennes hjertesaker, SOS Barnebyer.

Av Tove Wika

Det var Åse Floa Steinrud som tok initiativ til at LOP Midt-Helgeland ble stiftet i 2006, først med et interimstyre, deretter med valgt styre på det første årsmøtet i 2007. På oppstartsmøtet var Kåre Aglen fra Bodø og Tollef Beitrusten fra LOP til stede og orienterte om LOP, og 11 personer ble medlemmer i lokallaget. Siden da har Åse vært en entusiastisk og aktiv leder, først og fremst lokalt, men også sentralt som aktiv deltaker på Landsmøtene og som medlem av valgkomiteen foran siste Landsmøte i LOP.

Åse kan se tilbake på et langt yrkes- og organisasjonsliv: Hun var lærer og rektor, hun var politiker, hadde verv i Norsk lærerlag og diverse andre foreninger og lag. Som handarbeidslærerinne deltok hun i komiteen som utformet Nordlandsbunaden, og sammen med sin nå avdøde ektemann, Dagfinn Steinrud, var hun aktiv i museums- og historielag og for folkehøgskolen i Vefsn. Hun holder åpent hus for venner og familie i sin trivelige bolig i Mosjøen, men hennes hjerte er nok fortsatt bosatt på barndomsøya Vega. Der har hun sin andre bolig - åpent hus der også!

Vi gratulerer Åse med fylte 85 år og ønsker henne fortsatt mange gode og aktive år, både privat og som leder i LOP M-H.

Den spreke jubilaranten Åse Floa Steinsrud.

Landslaget for offentlige pensjonister
(LOP)
har samarbeid med:

Sykepleierforbundet
Presteforeningen
Skolelederforbundet
Mattilsynet

Meteorologisk Institutt
OPPF (Oljedirektoratet/
Petroleumsdirektoratet)

LOP Øvre Romerike: 20 års jubileum!

Som den første i Norge mottar her lagets leder, Kjellfrid Frankmo, LOPs nye møteklubber av lederen i landslaget, Kjell Helland. Han overrakte også en pengegave til lokallaget.

Av Petter Olsen

Øvre Romerike lokallag feiret 20 års jubileum på Lykkebo på Jessheim i høst. I sin festtale under middagen uttrykte Helland at han var imponert over arrangementet og fram møtet, og ikke minst over hva laget har utrettet på disse 20 årene. Det fikk han høre i 20-årsberetningen som var laget i anledning jubileet.

Beretningen var ført i pennen av lagets stifter, Kåre Syltevik, og framført av lagets mangeårige leder, Ole Egeland. Mange av de tilstedeværende hadde vært med siden laget ble startet, og nikket gjenkjennende til alle arrangementene og turene de hadde vært med på. Arrangeringen av LOPs landsmøte på Jessheim i 2005 ikke minst.

Ingrid Korslund hadde laget en flott sang til jubilan-ten, og med Per Rostad ved pianoet, gjorde den sitt til at stemningen steg til store høyder.

Andre som bidro til høy stemning, var messingkvar-tetten "Five for Fun", og da Rostads trio, "Old Time Swingers" spilte opp til dans, skulle ingen tro at det var «bare» pensjonister til stede!

Sang til
LOP Øvre Romerikes 20-årsjubileum

MELODI: TEDDYBJØRNENS VISE

*Nå er vi alle samlet her og vi er glad for det
så ser vi litt tilbake på vår tid i LOP.
I nittito var starten, tenk at 20 år har gått,
og nyttig er den veiledning og hjelp som vi har fått!
Om jobben var i fylket, i kommune eller stat,
så blir vi sterke sammen og vi vet jo alle at
forening, det er tingen det, og der står alle likt.
Vi tar opp det som angår oss, det er så visst vår plikt.*

*Den første som ble leder var jo Syltevik, så klart,
og med seg fikk han flinke folk med pågangsmot fra start.
Med åra har de skiftet på, vårt medlemstall har økt,
men styret vårt har alltid vært en gjeng med giv og kløkt!
I alle disse åra har vi jobbet for vår sak.
Vi ser jo at det hjelper når vi tar et felles tar.
Og tenk på alle møter vi har hatt fra nittito,
da startet vår forening, og ideen den var god!*

*Ja, det var noen ord om vår forening LOP.
Og flotte turer har vi hatt og glemmer ikke det.
Kulturen har vært med på alle møtene så klart.
og gleden over samvær, det har hver og en bevart.
Ha takk til alle dere som står på med styr og stell,
at dere gjør en skikkelig jobb det ser vi her i kveld.
Nå løfter vi glassene så skåler vi for det
at vi har felles glede av å stå i LOP!*

Ingrid Korslund

Minner som består
Norskproduserte gravsteiner

NERGÅRD
STENINDUSTRİ

IMI
Tromsø Begravelsesbyrå

Vestregata 24 – Tromsø

77 66 25 00

Døgnvakt

www.imitromso.no

LOP Sandnes og Jæren: 15 år og stor

1. Inger Marie Nese registrerer gjestene. 2. Kjell Helliesen m.fl. ved festdekket bord. 3. Kjell Helland, Synnøve Ladstein og Magne Helland var blant festdeltakerne. 4. Ranveig Løge hygget seg på jubileet.

Tekst: Synnøve Ladstein

Foto: Pål Borsheim

LOP Sandnes og Jæren inviterte til 15 års jubileumsfest på Hotel Residence i Sandnes den 10. oktober. Vel 100 festklare og humørfylte medlemmer stilte i finstasen.

Hotellet hadde dekket flotte runde bord, og LOP sine bordflagg, pins og blyanter ønsket gjestene velkommen inn i festsalen. Leder ønsket velkommen og overlot styringen av festen til lagets egen Magne Helland. Bybergs musikk spilte opp hele kvelden, og stemningen var fra første øyeblikk på topp. Vi hadde besøk av LOPs leder Kjell Helland som holdt festtalen, etterfulgt av korte innlegg fra våre to æresmedlemmer Per Lygre og Hans Svare. Leder takket dem og overrakte

gaver. Både leder av Stavanger LOP og Haugaland LOP beæret oss med sitt nærvær. De hilste laget vårt og overrakte gaver. Innimellom sang vi, blant annet en jubileumshymne som var skrevet for anledningen av styremedlem Leif Strand.

Magne Helland introduserte deretter "Gråkallene" som overtok scenen. De er en vennegjeng med bl.a. et par av våre styremedlemmer som medlemmer. Det ble riktig mannskorsang – til stor applaus.

Tre av disse herrene kaller seg inniblant for "De Tre Tenorer". Disse tre kom inn oppkledd med flosshatt, hvite skjerf og stakk med "sølvhåndtak", og sang en vise litt på kanten, men sikkert helt riktig, om

de eldre herrers "besvær m.v." Med glimt i øyet og til jubel fra oss øvrige, avsluttet de programmet sitt.

Eivor Thime overtok deretter og spilte på sin harpeleik og sang gamle stev og viser. Hun fortalte om opphav til viser og stev og ga oss en sjelden og god opplevelse.

Med hennes opptreden var den seriøse delen avsluttet.

Ja, vi spiste forresten også – deilig mat. Vi hadde planlagt å slutte av med koselig musikk, og anledning til å svinge seg på parketten, og slik ble det. De fleste grep anledningen og fikk seg en svingom – til tross for litt seige gummisåler og ugunstige dansesko.

jubileumsfest!

Jubileumshymne til **LOP Sandnes og Jæren**

MELODI: PRIMÆRT: JEG PLUKKER FLØJLSGRÆS.

*LOP jubilerer i dager,
for 15 år er vi jamen blitt!
Med folk fra seksti til femogåtti
som etter evner bidrar med sitt.
Men merker selv at balansen svikter,
vurderingsevnen gjør like så
Og hvis vi tenker, vi kan ei huske
hva vi skal gjøre straks etterpå*

*Han Lygre Per stiftet LOP lokallag
og Svare Hans bidrog sterkt med sitt.
Ble så opphøyet til æresmedlem
for å ha vaklet LOP's første skritt.
Vi famler fortsatt med rette kursen
for at pensjonen skal holde tritt.
I dryge møter og komiteer,
med digresjoner, løssnakk og slikt.*

*Sandnes og Jæren sitt LOP lokallag
putler med sysler av mange slag.
Men det er sannelig ikkje fyse
å være gode nok til behag.
Til medlemsmøte med gourmet-
servering,
i god tid møter vi midt på dag.
Lytter andektig og hørselssvekket
til ukklar tale av ymse slag.*

*Det synes viktig for LOP på Jæren
å stimulere de gamle rett.
Stor vekt det legges derfor på «turen»
til Stabnai, men også svært langt vekk.
Spentige kurs høyner intellektet,
som før var svekket og litt defekt.
Vi stabber rundt i det museale,
samt ploger, møller og annet kjekt.*

*LOP er en plass for de kommunale
som nå kan nyte sitt otium.
Ja, sterkt nedslitt lærerpersonale
som nå får lov helt å holde munn.
De følges tett av en hvitkledd skare
som plent vil holde nasjonen sunn.
Men til slutt kommer de riktig rare,
no'n psykologer med tull i munn.*

*Sandnes og Jæren sitt LOP lokallag
er klart det største i Norges land.
Så vi forsøker å holde koken
og medlemstallet så godt vi kan.
Men det er pigede ikkje fyse,
de eldste takker av dan og van.
Vi folder hender til vi ser lyset
og rekrutterer så godt vi kan.*

*Vi har framført en parodisk vise,
men slik raljering er synd og skam.
For ved feiring bør vi heller prise,
en samfunnsstøtte så godt vi kan!
LOP holder stilen, selv om det knaker
i ledd og hoder hos all' i hop.
Vi hever glasset og nikker vennlig,
idet vi utfører en mental loop!*

SKÅL!

*For LOP er femten år,
ja, femten år.
Det harka og slarka og slingra og går.
Ja, LOP er femten år,
ja, femten år
så ingen kan sei at du er født i går!!*

SANN!

De tre tenorer.

Spillemenn.

Gråkallene.

«Vi i LOP» har mottatt en vakker og tankevekkende hymne til vinteren som også er en påminnelse om at våren spirer under vintermørket. La oss nyte innekosen nå og glede oss til mars når våren og neste nummer av «Vi i LOP» kommer!

Hymne til den mørke årstid!

Den evige årsrytmen er i rute –
 Naturlig spelar revy der ute.
 Kulissene på naturens store scene
 skifter til haustens fargetone.
 Når hausten mognar seg i fjell og dal –
 og jordi byr fram si rike grøda –
 takkar vi den store gartnaren for føda.
 Landskapet står i sin haustfarga skrud –
 eit kunstverk signert Gud.
 Snart er haustens fargeprakt forbi –
 ei mørkare årstid er i kjømndi –
 med kald luft frå himmelrømdi.
 Når sommarfuglane i flokk jar flykta –
 og hauststormane skogen for lauv har reinska –
 går jordi inn i vinterdvalen
 og landskapet tek vinterkåpa på.
 Visna lauv og turre strå med frosne nattetårar på –
 og isroser på vår vindaugsryte –
 ber bod om at jordi av frosten er beten.
 Når ein isblå himmel med stjerner i tusental
 har ei snødekt jord som dansesal –
 og når nordlysets strålar dekorerar
 vinterens nattehimmel med sitt flammehav –
 står skaparverket i sin stordom fram.
 Vi veit at under vinterens iskalde firmament
 ligg jordi i dvale med våren på vent.
 I haustens frø ligg spiren til ein ny vår.
 Og når vinterens iskalde grep misser taket –
 kva er då så reint – og blått som
 ein vårblå himmel i mars.
 Snart kjem den lyse årstidi i reprise
 i pakt med årsrytmens devise.
 Nyt vinterens iskalde prakt –
 kle sinnet i livsviljens drakt
 Og nyt mørketidas lune innehyge.

David Wendelbo Lysne
 Bergen

Tanker underveis

La oss være vannbærere
 i en ørken
 der alt som lever
 lider under tørken.

La oss lage små oaser
 der store ord
 blir mer enn fraser!

Vi må tenne lys
 for vår neste,
 vi må alltid ville
 det beste.

Vi må lyse opp vår sti,
 vi må lytte, vi må gi!

La oss øse som best
 av det levende vann,
 la oss vanne i ørkenen
 så godt som vi kan.

La oss jage tvil
 og motløshet bort.
 La oss skjerpe vakholdet
 ved Jantes port,
 det må skje nå,
 det må skje fort,
 for livet vårt er
 så uendelig kort.

Anders Stende

Endelig er jeg kvitt den stive ryggen!
 Ruth Engelstad, fornøyd VitaePro-kunde

1/2 pris!
 Spar kr 149,50

Ømme og stive muskler?

VitaePro er et av Nordens mest brukte kosttilskudd ved muskelplager, og har dokumentert effekt på muskler og bruske i leddene. VitaePro inneholder naturlig sterke antioksidanter, D-vitamin samt omega 3 med et høyt innhold av DHA. Nå har du mulighet til å prøve ut VitaePro til **1/2 PRIS.**

BESTILL NÅ!

Ring 815 69 060   SMS: FRISK 58 til 2007   Bestill online på: www.vitaelab.no
 Du betaler kun vanlig SMS-pris (innenlands)

*Du vil deretter få tilsendt VitaePro direkte hjem til deg annenhver måned. Hver forsendelse dekker 2 mnd forbruk og koster kr 299. Det er ingen bindingstid på abonnementet, og du kan når som helst pause eller stoppe det. Tilbudet gjelder kun nye kunder. Porto på kr 39⁵⁰ tilkommer.

Språkproblemer i helsevesenet

Av **Ove Kr. Mjølnerød**, leder for Helse- og omsorgsutvalget

Uten alle de kvalifiserte utenlandske leger, sykepleiere og hjelpepleiere vi har, ville vi hatt store problemer med å opprettholde den standard på helsevesenet vi har. Imidlertid er kravet til språkopplæring for helsearbeidere fra andre land lavere enn hva våre naboland stiller til tilsvarende personell. I yrker hvor kommunikasjon står sentralt, og i en del tilfeller er avgjørende for liv eller død, kan og må ikke språkbarrierer komme i veien for at viktig informasjon når frem. Det finnes dessverre flere eksempler på at helsepersonellens manglende norskkunnskaper har fått fatale følger eller at riktig behandling ikke ble gitt til rett tid.

Pasientrettighetsloven §3-5, sier at informasjon skal være tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, som alder, modenhet, erfaring og kultur og språkbakgrunn. Informasjonen skal gis på en hensynsfull måte. Personellet skal så langt mulig sikre seg at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av opplysningene. Opplysning om informasjon som er gitt, skal nedtegnes i pasientens eller brukerens journal.

Språkproblemer i helsevesenet er tosidig. På den ene side har innvandrere med dårlige kunnskaper om norsk kultur og språk store problemer med å gjøre seg forståelig, og på den andre side kan utenlandske helsearbeidere med de samme problemer forårsake frustrasjon og feilbehandling hos pasienter.

Å overvinne språkbarrierer i offentlig sektor er helt nødvendig for å sikre minoritetsspråklige grunnleggende rettigheter. Det hersker stor usikkerhet om når det skal brukes tolk, og det er få rutiner for å sjekke tolkenes kvalifikasjoner. I akuttituasjoner kan

de være vanskelig å få fatt i og bruk av pårørende kan by på store problemer med feil oversetting. Spesielt innen psykiatri/psykologi er det spesielt viktig at man har forstått innholdet i kommunikasjonen og at helsearbeideren har oppfattet pasienten riktig.

Når det gjelder utenlandske helsearbeidere som arbeider i Norge, er der regler om språkforståelse. Men er de tilstrekkelige? Hvor godt norsk er tilstrekkelig? Er det kun bokmål som kreves? Hva med nynorsk eller dialekter på det sted vedkommende skal arbeide? Blir det kontrollert om kravene er oppfylt ved ansettelse?

I 2010 fikk 1 527 leger autorisasjon for å arbeide i Norge. Over halvparten var utenlandske. I 2011 var 45 prosent utenlandske. Den samme utvikling ser vi når det gjelder utenlandske sykepleiere og andre helsearbeidere. Utfordringene ved dette er språk- og kulturforståelse. De fleste fungerer bra, men vi har tallrike eksempler på at det ikke går så bra.

EØS-direktivets regler, § 5.1: «Personer som nyter godt av godkjenning av faglige kvalifikasjoner, skal ha de språkkunnskaper som er nødvendig for å praktisere yrket i vertstaten.»

Hvilke språkkunnskaper som kreves, vil variere etter hvilken stilling og hvilke arbeidsoppgaver helsepersonellet skal utføre. Etter journalforskriften (21. desember 2000 nr. 1385 om pasientjournal) skal journaler skrives på norsk. Dette innebærer at helsepersonell som skal yte helsehjelp må ha tilstrekkelige norskkunnskaper til å kunne lese og skrive journaler på norsk.

Arbeidsgiver skal etter gjeldende rett sørge for at de helsetjenester som tilbys er forsvarlige. Dette innebærer at arbeidsgiver skal sørge for og har ansvaret for at det enkelte helseperso-

nellet har de kvalifikasjoner som er nødvendige for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver forsvarlig. I dette ligger en plikt for arbeidsgiver til å påse at helsepersonellet har tilstrekkelige norskkunnskaper.

Krav til legene: For leger utenfor EØS/EU-området som søker autorisasjon må, før de avlegger den medisinske fagprøven, ha bestått kurs og eksamen i norsk språk og kommunikasjon for utenlandske leger (fagspråkkurs). For leger utdannet innenfor området trenger ikke å avlegge eksamen og kurset kan tas i hjemlandet.

Når det gjelder sykepleiere er jeg er litt usikker på lovgivningen. Etter EU-direktivet er det opp til det enkelte helsepersonell å godtgjøre at de har tilstrekkelige språkkunnskaper og det er arbeidsgivers ansvar å kontrollere det.

Pleieansatte i Oslo kommune må bestå en norsk språkprøve nivå 3, som tilsvarer norskkunnskaper etter 10-årig grunnutdanning.

I Trondheim kommune og ved St. Olavs Hospital, stiller man seg tvilende til at de språkprøver som kreves er tilstrekkelige. De kontrollerer om språkkunskapene er tilstrekkelige til det arbeid som skal utføres gjennom personlig intervju. Spesielt hos arbeidstakere hvor språkprøver ikke er obligatorisk før autorisasjon gis.

Det synes som om det er stor forskjell rundt om i landet på hvordan disse regler håndheves. Helse- og omsorgsutvalget i LOP arbeider med å kartlegge hvordan praksis er, og vi vil legge frem en sak for styret når det er gjort.

Salten på stand i Bodø

LOP Salten hadde stand på Glasshuset i Bodø 13. oktober. Fra venstre: Aud Leithe, Erik Hakkim og Gerd-Ann Andreassen. Lokallaget fulgte opp med stand på City Nord 10. november.

Det aller første lokallaget!

LOP er landets eldste pensjonistorganisasjon, dannet i 1939 som Landslaget for Statspensjonistene. I 1951 ble det vedtatt å opprette lokallag. Det første kom samme år i Oslo etter initiativ av Ivar Grotnæss som gikk bort i 1998. Han var leder i perioden 1989 - 1998.

Viktige temaer på møtene har i alle år vært: Offentlige pensjoner i lys av inntektsutviklingen i samfunnet. Fylldige orienteringer om "etterslep", "knekkpunkt", enkepensjon og finansiering, underreguleringen etter 1975, og samordningen med folketrygden som ville ha ført SPK- pensjonen ned mot null i løpet av få år. Fra 1985 og utover reiste pensjonistorganisasjonene seg i protest og fikk brutt trenden.

I årenes løp er avisartikler skrevet (f.eks. 13.10.1999 i Aftenposten) om at pensjonister må beskattes hardere. Dette førte de påfølgende dagene til en storm av protestinnlegg, ikke minst fra LOP, både fra sentralstyret og fra Oslo lokallag.

LOP Oslo arbeider med å videreutvikle helse- og velferdstilbudet i Oslo, og rettigheter for pensjonister i samarbeid med LOP sentralt. Lokallaget er medarrangører ved eldredagen, som feires Oslo Rådhus hvert år 1. oktober. Årlig arrangeres åtte medlemsmøter og en tur.

I 2013 tilbyr vi en spennende tur til Serbia. Programmet er utarbeidet av styremedlem Belka Korshavn som er lokalkjent. Programmet kommer i neste nr. av medlemsbladet. I år feirer vi endelig 60 årsdagen med en stor jubileumslunsj på Theatercafeen, sier leder Lillian Saxegaard.

Eldredagen i Vågan

Av Bjørg Utnes

300 mennesker var samlet i Lofoten Kulturhus på ettermiddagen. Gratis kaffe og mat til alle. Eldrerådet arrangerte kvelden, og fikk leie Kulturhuset av kommunen.

Fra LOP var det leder Turid Hansen som presenterte laget. Hun sto på scenen og fortalte at Tarzan, LOP og ho sjøl har felles årstall - 1934.

Vi vervet medlemmer på denne måten, vi i likhet med andre pensjonistforeninger i kommunen. Det var korsang fra Kabelvåg barneskole - Prøysen potpourri.

Trekkspillklubben underholdt, og klassisk musikk fra Svolværensensemblet fikk vi også høre. Fokus var udelt - presentasjon av tilbud til eldre, og kulturinnslag. Dette vekslet i de to timene vi var i Kulturhuset 1. oktober.

Kjellfrid på ukrainsk TV

Av Petter Olsen

Det er ikke mange av oss som er blitt intervjuet på ukrainsk TV, men lederen i LOP Øvre Romerike, Kjellfrid Frankmo, har blitt det.

Det skjedde på lokallagets høsttur i år. Den gikk til Hadeland og Ringerike, og vi stoppet ved Utøya for å foreta en minnemarkering og blomsternedleggelse.

Der var også Ukraina TV for å lage en reportasje om det som hadde skjedd der, og teamet benyttet anledningen til også å intervjuer Kjellfrid. Ingen av oss har sett innslaget som ble sendt på ukrainsk TV, men ut fra det Kjellfrid sa i intervjuet, regner vi med at det ble god reklame for både LOP, Ringerike og Norge.

Det ble for øvrig en minneverdig tur for de 38 deltakerne. Vi hadde

Klækken hotell som base med god forpleining og fin underholdning og sosialt samvær om kveldene, og i 3 dager var vi rundt i området og fikk med omtrent alt som var av severdigheter. Dyktige guider gjorde rundturene og museumsbesøkene på Kistefos, Ringerike og Hadeland til ekstra hyggelige opplevelser.

Lunsjene og besøkene på Kleivsuta Hotell og Brenneriet Cafe og Restaurant ved Randsfjorden huskes også godt.

Og ikke minst: Mot formodning var «Grindaveven» like populær hos mannfolka som hos damene.

Forfattertemaer i Moss

Forfattere og forfatterskap har vært tema på flere medlemsmøter i Moss lokallag i det siste året, rapporterer sekretær Inger Myhre. Carl S. Solberg har innledet om både Trygve Gulbrandsen og hans triologi «Og bakom synger skogene» og Sigrid Undset og hennes forfatterskap. Av naturlige årsaker kunne ikke de nevnte forfattere selv fortelle om seg og sitt, men det kunne Inger Lise Skauge fra Halden, forfatter, pedagog og lærer. Hun har utgitt flere bøker og blitt tildelt Kongens fortjenestemedalje for sitt forfatterskap. På medlemsmøtet fortalte hun fra sin nest siste bok «Mine bibelske søstre» som inneholder ca. 50 beretninger om kjente og ukjente kvinner fra bibelhistorien. Skauge trakk paralleller til nåtiden ved å si at datidens brønner er nåtidens Facebook. Den som ville være oppdatert, måtte til brønnen hvor informasjon ble utvekslet.

Årlig mannekengoppvisning

LOP Trondheim holdt sin årlige mannekengoppvisning i høst. Klærne var fra Reimers i Trondheim, mannekengene lokallagsmedlemmer. Det var meget god oppslutning om møtet med mannekengoppvisningen.

Fra venstre: Aud, Sigrid, Asbjørg, Ragnhild og Ruth.
Foto: May Helland

Tur til Stenberg, Toten Økomuseum

Av Elin Onsrud

I strålende solskinn ankom medlemmer fra LOP Gjøvik og omland tunet til Weidemanns store gård, Stenberg og ble ønsket velkommen av omviser Evald Fredholm som på ekte og sjarmerende totendialekt fortalte om gården og familien Weidemann som bodde der for ca. 200 år siden.

Juristen, amtmann Weidemann, ville gjøre gården funksjonell. Han rev uthus og satte opp en gedigen låve som står der like fin. Inne i hovedhuset lå røkeværelset, som bare menn hadde adgang til. Langpipene hang på veggen over røkebordet og tobakken lå i et flott skrin med amtmannens initialer inngravert. Damesalongen hadde de originale møbler. I storstuen var møblene trukket med stoff som senere er blitt kopiert til Totendrakten. Omviseren fortalte om livet til de tre døtrene som ikke fikk drive fysisk arbeid, ikke hadde sosialt liv og ikke fikk akseptable friere ... Hvordan noen kunne tilberede femretters middag på gårdskjøkkenet, forblir en gåte. Tjenestefolket hadde kummerlige rom. Interessant, og etterpå var det godt å komme ut i solskinnet og deretter nyte et måltid på det moderne serveringsstedet i Vollumfjøset.

Takk til Berit Bugge Arnestad!

Av Elin Onsrud

En vakker høstdag fikk LOP Gjøvik og omland kjærkomment besøk av nestleder Turid Frimo på medlemsmøtet vårt. Hun berettet om store og mindre saker som har vært oppe i sentralstyret, og om ting som ligger henne spesielt på hjertet og som gjelder oss pensjonister. Hun fikk oss til både lytte og le - innimellom til å nikke gjenkjennende til det hun berettet. Turid Frimo var engasjert i det hun snakket om, noe som smittet over på tilhørerne!

På samme møtet fikk vi endelig anledning til å takke vår tidligere leder gjennom mange år, Berit Bugge Arnestad, for godt utført arbeid for LOP. Hun

Berit Bugge Arnestad og Turid Frimo.

Samtale under kaffepausen.

hadde dessverre vært syk i lang tid, og ikke kunnet komme på møtene våre. Nå er hun heldigvis godt på bedringens vei og fikk både gode ord og en konkret ting som takk fra lokallaget.

Kristiansund på stand

LOP Kristiansund og omegn gjennomførte stand 30. august. Fra venstre med LOP-skjorte Karl Johansen, Edvard Karlsvik, Brynhild Rosbach, Barbara Alnæs og lokallagsleder Øyvind Wæraas.

Husk småfuglene i vinter!

Olav den Hellige i London

I sommer rullet både OL og paralympics over tv-skjermen. Da hadde LOP Sarpsborg allerede stiftet et spesielt bekjentskap med byen via et medlemsmøte som også handlet om London i en annen tid og med andre deltakere. Ordet gis til sekretær Hans Fladstad:

Foredragsholder på møtet var Thomas Winter fra Lande og Grålum. En mann med stor interesse for historie og spesielle ting. Foredraget het "Olav den Hellige i London". Med stor iver og glød tok han tilhørerne med seg i en vandring i historiske London. Olav (senere den hellige) ble født ca. 995. Alt som 19-åring var han på vikingtokt i Europa, der i blant London. Han var med i kampene om London Bridge, som var viktig både som bro over Themsen og som et forsvar mot inntrengere fra havet. Olav og hans menn var der med sine store skip og dro unna pålene på broen så hæren på broa datt i vannet. Winter antar at denne hendelsen var bakgrunn for sangen: "London Bridge is Falling Down".

Olav har satt masse spor etter seg i London, noe som bevises ved alle St. Olav-navnene rundt i byen. Eksempler er St. Olavs kirke (Sjømannskirken), St. Olav's Square (en rundkjøring), Tooley Street skal også ha med dette å gjøre og St Olaf House (kjøpesenter). I St. Olav Hart Street var det og en kirke med en St. Olav krypt som bevarte den brønnen som Olav og hans menn slo leir rundt da de rev London Bridge, samt skulpturer og malerier av Olav. I en annen kirke var det statuer av masse "fromme" menn og Olav med sverd og skjold.

Winter hadde så masse detaljer om Olav i London, dette er bare et lite utdrag. Tidligere i år hadde han en dobbeltside med reportasje fra en London-tur i Sarpsborg Arbeiderblad.

www.victorianweb.org

Indre Østfold: God pressedekning

Avisen *Smaalenene* dekket medlemsmøtet i lokallaget da 20 medlemmer fikk innledning om Askim frukt- og bærpresseri (AFB) ved daglig leder Astrid Lier Rømuld og orientering av LOPs nestleder Turid Frimo.

Turid Frimo innledet om aktuelle saker, bl.a. drøftingsmøtene i forbindelse med trygdeoppgjøret, pensjonsreformen, samhandlingsreformen og beskatningen av pensjonister. Nestlederen i sentralstyret ønsker seg flere eldre stortingsrepresentanter på bekostning av unge «broilere». Hun tok også opp konsekvensene av den stadig økende bruken av data med følgende historie fra virkeligheten: Naboen ville bygge en veranda og oppsøkte en relevant saksbehandler. Der fikk han beskjed om å gå inn på nettet. Søkeren var 92 år og

Lokallagsleder Randi Frankrig og nestleder i sentralstyret Turid Frimo.

hadde ingen mulighet til det. – Da får han la være å bygge veranda, svarte saksbehandleren.

Daglig leder Rømuld i AFB orienterte om aktuelle oppgaver og utfordringer for bedriften. Ettersom det er sesong for innhøsting av frukt og bær, var dette et særdeles aktuelt tema, som avisen understreker.

Støtt våre annonsører!

LOP Salten på bøljan blå

Av Brynhild Geiring

5. september. Fra Bodø kom meldingen: "Det blåser enormt og det regner oppover. Vi kan ikke komme!" Og dette var dagen da LOP Salten skulle på båttur med skøyta M/K "Olav Vik, ei 50 fots skøyte fra 1974. Våre forventninger til turen var høye. Alt var klart og vertskapet, vår kommunekontakt, skipper Petter Kristiansen, og øvrig mannskap var klar for storinnrykk. Så skjedde det altså at værgudene slo seg vrang - akkurat den dagen! Så hva skulle vi andre gjøre? En telefon til Petter avgjorde saken: "Vi er klare! Her er det fint vær, og vi har fyr opp i lugaren!" Det avgjorde

saken. Vi i "innlandet" dro på tur. På Rognan ble vi tatt imot av turlystne medlemmer vel innpakket i varme klær og regntøy. Så tok turen til på blikkstilte fjord og med litt regn, og vi kunne se landskapet med grender, lier og flåg fra sjøen. En annerledes opplevelse enn å kjøre strekningen med bil på E6-en! Etter et par timer nådde vi ei bukt under Kvernflåget / Kvenflåget. Der ble båten lagt på rek. Noen prøvde fiskelykken. Andre "snakket kjenning" og beundret naturen, mens vi ventet på den hjemmelagde fiske-suppa og kaffen. Så var det tid for orientering om LOP. Men nå var værgudenes

tålmodighet over. Det tok til å regne, og det var tid for retur. Men uansett – dette ble en herlig opplevelse, og vi gleder oss over at skipperen har invitert til nok en tur, men da i sol og sommervær! Kanskje får vi også hilse på havørna! Likevel – det var flott å oppleve naturen mens den utfordret oss! *Takk til mannskapet!*

Til Århus Gård

Rundt 40 LOP Telemark-pensjonister dro torsdag 4. oktober i et nydelig høstvær på tur til Århus Gård i Skien.

Tekst og foto: May-Brith Brekke

Århus Jernaldergård

Det hele begynte med at 14 pensjonister tilknyttet Historielaget i Skien planla og bygde en jernaldergård etter en modell fra ca. år 1000 på dugnad. Det tok ca. to år å bygge den og i 2005 ble den åpnet for besøkende. Primus motor er og har hele tiden vært Ragnar Olsen.

Han var også vår guide på Jernaldergården. Da vi kom, hadde han fyr opp i gruene og tent på levende lys i hovedhuset for oss og da vi hadde benket oss rundt ilden berettet han om hvordan de hadde kommet i gang – utvalgelse av stedet, kunnskap om byggingen og om alle tingene inni huset. Etterpå viste han oss rundt i smia som er

Århus Jernaldergård.

bygd i samme stil som hovedhuset, i løa og karpedammen.

Flerbrukslåven

I flerbrukslåven er det bl.a. et allrom med kjøkken som det er plass til ca. 60 personer I allrommet er det en utstilling av mineraler fra samlingene til William Hultgren og Ragnar Olsen.

I den nyrestaurerte flerbrukslåven ble det servert varm mat, kaffe og

Omvisningen.

kake i allrommet med etterfølgende informasjon av prosjektleder Tove Hoppestad om Århus Flerbruksgård som nå er besluttet brukt til grønn kompetanse og opplevelses-senter.

Tilslutt informerte leder Evy Brattland om arbeidet som LOP gjør sentralt overfor regjeringen for å skape bedre livsvilkår for offentlige pensjonister.

Seniordag i Sandnes

Tekst: Synnøve Ladstein

Foto: Pål Borsheim

Eldrerådet og Sandnes kommune inviterte også i år til å ha stand på "Seniordagen" den 1. oktober. I år ble det arrangementet holdt i Kulturhusets foaje, ved siden av husets restaurant. Her fikk vi tildelt egen plass med et bord for våre pins, blyanter, blader og med "Rullatoren" rett bak oss. Det var ca 15 som hadde stands her, og samtlige bord i foajeens reataurantområde ble etter hvert besatt av en frisk gjeng eldre mennesker. Eldrerådets leder (LOP-medlem) Aase-Brit Borsheim ønsket velkommen og introduserte Åse Wiig-Hansen. Hun er leder for "Kånene" en gjeng eldre kvinner

som har stått på for eldresaken i mange år, og hun holdt et sterkt og følelsesladet innlegg hvor hun viste til at politikerne ikke holder sine løfter når det gjelder omsorg – boliger - sykehjemsplasser m.m. for eldre. Etterpå var det representanter fra de politiske partiene som skulle svare for seg og sitt parti. I Sandnes har vi et ord som sier: "Me kan kje både lova å holla" - nå lovet politikerne igjen, men tiden vil vise om de holder ord.

Det var ca 100 personer som kom til dette arrangementet, hvorav mange LOP-medlemmer. Flere av dem kom bortom bordet vårt og hilste på. Vi fikk ikke mange nye medlemmer her heller, men vi fikk "vise oss og

Lokallagsleder Synnøve Ladstein og styremedlem Inger Marie Nese.

være synlige", og dette tror vi også er med og bidrar til at medlemmene kan oppleve en levende organisasjon og at vi står på utad i nærmiljøet også.

Eldredagen i Vefsn

Av Turid Mæhre Olsen

Fra tidligere år er det vedtatt at eldrerådet, Vefsn kommune og Norsk Folkehjelp har ansvaret for arrangement på eldredagen 1. oktober. I år tok Pensjonistforbundet kontakt med kommunen om å delta med opplegg for dagen sammen med de nevnte aktørene. Det fikk de aksept for. De sponset nesten hele arrangementet økonomisk. Det eneste utlegget kommunen hadde var dieselutgifter til en minibus, som kommunen eier, hele dagen.

Programmet for dagen ble slik: Vi startet med besøk på to sykehjem i Mosjøen på formiddagen. Vi hadde ti bløtkaker fordelt på de to hjemmene. Undertegnede var på et av dem. Det ble servert kaffe med et stykke kake til hver, og begge institusjonene fikk en flott blomster-

oppsett. Vi hadde underholdning av to elever fra musikklinjen på videregående skole i byen. De sang og spilte gitar. Det ble min oppgave å binde det hele sammen. Jeg sa noen ord om dagen og takket for at vi fikk lov til å komme på besøk.

Videre ble det ordnet med et større arrangement på et forsamlingshus litt i utkanten av byen. Det heter Baåneset bygdetun. Der var vi ca. fire timer, og folk fra Pensjonistforbundet var også til stede. Det var forbundet som laget invitasjonen og sendte ut til pensjonistene. Ca. 200 personer møtte!

Eldrerådets leder ønsket velkommen, og deretter fikk ordføreren ordet. Vi hadde underholdning fra elever ved musikklinjen på Mosjøen videregående skole.

Forbundsleder i Pensjonistforbundet, Borge Rørvik, holdt foredrag om «eldrepolitikk nå og i fremtiden».

Deretter orienterte fylkesleder Bjørn Rønhaug i Nordland Pensjonistforbund om FN's internasjonale eldredag, og til slutt tok Carsten O. Five, tidligere redaktør av tidsskriftet Dine Penger, for seg «slik får du mer ut av pensjonen din». Deretter fikk folk i salen stille spørsmål til foredragsholderne.

Det ble underholdning av en lokal trekkspillklubb, og det ble servert varm mat med kaffe og bløtkake til slutt. For gjestene var det fri inngang. Styret i eldrerådet konkluderte med at det hele var et vellykket arrangement.

Senere på dagen eller kvelden hadde Norsk Folkehjelp sitt årlige arrangement på et samlingssted som heter Hias i Mosjøen. Det er et festlig lag hvor de serverer varm mat og litt underholdning.

FNs Eldredag i Oslo rådhus

Av Jon Lange

I år var det sjette gang FNs eldredag ble feiret i Rådhuset i Oslo, og feiringen ble mer vellykket enn noen gang, bl.a. takket være at H.M. Kong Harald var til stede.

Dagen forberedes av en komité med representanter for Det sentrale eldreråd i Oslo, Pensjonistforbundet i Oslo, Helse-, sosial- og eldreombudet i Oslo, Oslo-laget av LOP, Seniorsaken, Sykehjemsetaten og Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester. Undertegnede har nå for tredje gang vært LOPs representant i komitéen. Truus Greuter Bøe fra Byrådsavdelingen har styrt oss med fast hånd. Programleder har alle årene vært Vidar Lønn Arnesen, kjent fra NRK og spesialist på allsang.

Den store salen i Rådhuset har plass til noe over 1.000 personer, og de kommer for en stor del fra eldresentre og sykehjem i byen, så i salen er det også et område reservert for rullestoler. Torshov Veterankorps spilte ved inngangen. Scenen er bygget opp ved den store trappen opp til annen etasje. Og i første rad satt altså i år H.M. Kongen.

Ordfører Fabian Stang ønsket velkommen. Så overtok Vidar Lønn Arnesen, og innledet med å la oss synge "Jo mere vi er sammen", akkompagnert av Harald Bergersens kvartett, som også hadde sitt eget innslag og akkompagnerte senere allsang.

"Active ageing" er mottoet for årets eldredag, og det ble utdypet av Ivar

Leveraas, leder i Statens Seniorråd, i en tale med overskrift: "Lange liv former framtiden!" Han oppfordret de eldre selv til å ta ansvar for å delta aktivt i å utforme samfunnsutviklingen, og våre beslutningstakere på statlig og lokalt plan til å føre en politikk som inkluderer oss alle. "Vi kan – når vi vil!".

Touch Duo, med sang (Edith Skattør) og flygel (Michael Block), ga oss en liten rad med jazz-svisker: "As Time Goes By", "So Wonderful", "Mister" og "Body and Soul".

Stig Klingstedt, leder i Seniorsaken, utnevnte tidligere kinodirektør i Oslo, forfatter og markant samfunnsdebattant Ingeborg Moræus Hansen til Årets hederssenior og Vidar Lønn Arnesen intervjuet prisvinneren.

Seniorkoret sang, akkompagnert av Harald Bergersens kvartett "Kom sommervind", "Jag blåser i min flöjt", "Bukkeviser" og "It's a Wonderful World".

Som de fleste vet, ville Thorbjørn Egner ha fylt 100 år 12/12 i år. I den anledning, og som introduksjon til innslaget med Karius (Anders Hatlo) og Baktus (Kari-Ann Grøn-sund) hadde Vidar Lønn Arnesen en kort samtale med sønnen Bjørn Egner. Deretter inntok de to tann-trollene scenen og skapte nok et av dagens høydepunkt, ikke minst da de henvendte seg til H.M. Kongen og spurte om han fikk lov av Sonja til å spise karameller, og det tok av da de spurte om Kongen hadde gullkrone – "ja i munnen, altså" – og

om de kunne få bo i den tanna. Det så virkelig ut som Kongen moret seg kongelig. Og det gjorde forsamlingen også. Men da programlederen spurte tann-trollene om de satte pris på Kongen, svarte de: "Ja særlig Kongen av Danmark."

Deretter hadde Harald Bergersens kvartett sitt eget innslag, hvoretter Anne Krigsvoll leste diktene "Man bør alltid være beruset!" av Beaudelaire og flere små dikt av Kolbein Falkeid.

Neste programpost var pianisten Wolfgang Plagge, som ble introdusert av programleder og deretter spilte fra Franz Liszts "Vandringssår" ("Années de pèlerinage") til stor begeistring i salen.

Og det hele ble avsluttet med ny allsang, ledet av Vidar Lønn Arnesen, Seniorkoret, arrangementskomitéen og Harald Bergersens kvartett. Og sangen var Alf Prøysens "Du ska få en dag i mårå." Det passet jo godt med årets motto "Active Ageing."

**HUSK Å BETALE
MEDLEMS
KONTIGENTEN!
Medlemsskapet
løper til det sies opp**

Hvor mange enkemenn har ikke fått etterbetalt pensjon?

Av Jakob E. Ågotnes

I siste nr av Vi i LOP (Nr. 3 – 2012) har Elen Lein, medlem av Pensjonistutvalget, ein fyldig gjennomgang av kva som har skjedd med enkemenns pensjon etter EFTA-domstolens avgjerd om Statens Pensjonskasse sitt kjønnsdiskriminerende regelverk. Og det er flott at 4-500 enkemenn no har fått etterbetalt pensjon. Men Statens bestemmelse om at domsavgjerdar skulle gjelda berre for dei ti åra før 2004 (altså frå 1994), førte til ei urettvise overfor oss som var så uheldige å miste kone og medforsørgjer før den tid. La meg gi ei kort skisse av denne urettferdige forskjellshandsaminga.

Kona mi var født i 1941 (altså før 1955). Ho var medlem av Statens Pensjonskasse (SPK) i 28 år frå 1964, altså medlemskap før 01.10.1976. To av kriterier for at enkemannen skulle få pensjon var oppfylde. Men så døydde ho berre 51 år gammal i 1992, og hadde følgjeleg ikkje medlemsopptening etter 31.12.1993. Sjølv var eg medlem frå 1967 og var fire år eldre enn henne. Begge hadde vi betalt dette medlemskapet i SPK, det var "forsikringa" vår når det var snakk om lån og anna at skulle ein av oss falla frå, så ville den attle-

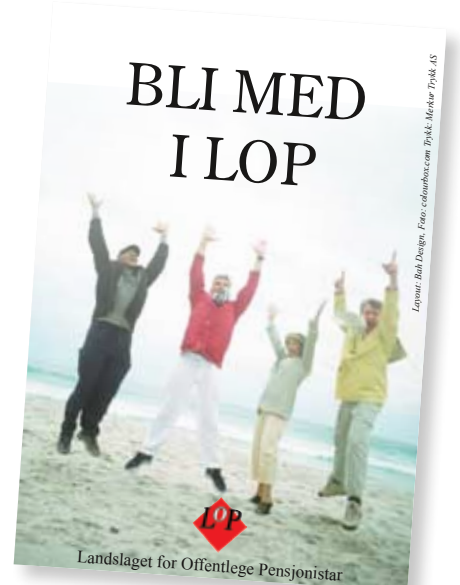
vande få pensjon frå SPK. Pengane som var trekt av løna vår i alle år anten vi ville det eller ikkje, ville vi då få noko igjen av. Noko behovsprøving høyrde vi aldri snakk om.

At ho døydde, var sjølv sagt eit stort tap for meg på det personlege plan. Alt vart brått snudd opp ned, og blant anna skulle familien no leve på ei årsinntekt og ikkje på to som vi hadde vore vane med. Fleire månader etter at ho var borte, fekk eg brev frå SPK; det blei likevel ingen pensjon på meg, enkemannspensjonen var behovsprøvd, og eg tente for mykje, (amanuensis-, lektorløn). Eg følte dette som ei stor urettvise, SPK heldt igjen pengar som kona mi hadde betalt inn gjennom 28 år.

Så kom EFTA-domstolen si avgjerd om at enker og enkemenn skulle handsamast på same måte når det gjaldt pensjon i kombinasjon med inntekt, alt anna var kjønnsdiskriminerande. Enkemenn måtte få pensjon på same måte som enkene uavhengig av mannens inntekt. Statens ved Fornyings- og administrasjonsdepartementet sa seg einig i dette, men bestemte at den nye likestillingslova skulle gjelda frå 1. januar 1994 då Norge vart medlem av EØS. Dette var eit merkeleg

prinsipp. Sidan staten var samd med EØS-domstolen i at den tidlegare ordninga var kjønnsdiskriminerande og urettvis for enkemenn, gjaldt vel det om Norge var medlem av EØS eller ikkje? Lovverket for utbetaling av enkemannspensjon var kjønnsdiskriminerande og urettvis anten Norge var medlem av EØS eller ikkje. Men det ser ikkje slik ut. Kona mi døydde eit og eit halvt år for tidleg for at staten kunne gjera godt igjen den uretten som hadde ramma oss. Lovverket er klårt, men det kjennes ikkje mindre urettvist for det.

Men det eg undrast på er om eg er den einaste enkemann i LOP som ikkje fekk etterbetalt pensjon? Det må då vera andre enn meg som er i same situasjon?

Brosjyren foreligger nå på begge målføre!

” Når du blir eldre, har du mer å ta av fordi du har mer innhold inni deg. Fantasien din stopper ikke. Du har en hel bank full av erfaringer å tilføre. Når du blir eldre, har du forståelse for hvor liten tid du har til å fortelle historiene dine. Du ønsker å øse alt inn i dem.»

Meryl Streep (63) D2 14.09.12

Av Birger Frimo

Drikke til julemat!

Hotell i Tromsø

Gunstige kurs- og konferanselokaler

Ypperlig for turgrupper/idrettslag

- Rimeligst i fylket? Vi har kuttet prisene
- Gratis parkering – også for turbusser
- Gratis oppkobling til trådløst nettverk
- Nylig oppusset

HOS OSS ER DET
HYGGELIG Å BO!

Sydspissen Hotell

Strandveien 166,
9006 TROMSØ
Telefon: +47 77 66 14 10
www.sydspissenhotell.no

Vi har lagt sommeren bak oss og julemarsipanen har kommet i butikken.

Det begynner å bli tid for å tenke på hva man skal drikke til julematen.

I Norge står øl og akevitt veldig sterkt til julemat, uten at det tenkes så mye om hva slags akevitt man velger. Vinmonopolet har i dag 142 norske akevitter hvor mange er spesiallaget til et spesielt formål. Det kan være moro og lærerikt å prøve litt forskjellige akevitter.

Hvis man skal velge å gå for vin, så er det gjerne en lett rødvin med lite taniner som bør velges. Personlig så foretrekker jeg hvitvin både til ribbe og juletorsken.

De fleste blir gjerne litt overrasket over mitt hvitvins valg til ribben, men det kan forklares med tre ting: Fordi det smaker veldig godt, fettene i ribben løses bedre opp med en frukt syre og taninene i rødvin passer veldig dårlig til tyttebær.

Veldig mange har lett for å bruke rødvin til torsk, noe jeg synes er en

mega tabbe så lenge den ikke er stekt og har en kraftig rødvinssaus til. Skal man servere tradisjonell torsk, lever og rogn, så ha en tørr hvit vin, gjerne en god Pouilly Fume.

Skal man ha pinnekjøtt, så er det selvfølgelig rød vin man velger på vinsiden, men her synes jeg at øl og akevitt er en uslåelig kombinasjon.

Som de fleste nå har fått med seg, så velger jeg ikke rødvin til julematen før nyttårsrakettene står for tur. Da er en lett rødvin et naturlig valg til kalkunen.

Til ribbe: Dr. Loosen Erdener Treppchen Riesling Kabinett 2011, Varenummer: 4313801 kr 123,90

Til torsk: Dagueneau Pouilly-Fumé 2010, Varenummer: 314101 kr 144,50

Til pinnekjøtt: Gilde Smaladram, Varenummer: 167502 kr 319,90

Til kalkun: La Formica Valpolicella Superiore 2010, Varenummer: 114501 kr 149,30

Ill.bilde:
Matprat.no

- Har du vervet fem eller flere medlemmer til LOP? (Kontingenten må være betalt.) Da kan du få en verdifull vervepremie, halskjede med anheng til damer eller mansjettknapper til herrer. Meld fra til Tove Lian innen 15. desember.
- Bestill verve-/standsmateriell (brosjyre, store plakater, rollups (kan ikke sendes), t-skjorter, pins, kulepenn m.m.) via e-post, telefon eller postadresse til kontoret i Oslo.
- Innkreving av kontingent bør skje i januar sammen med innkalling til årsmøtet og programmet for halvåret. Påminnelse til de som ikke har betalt kontingent, sendes i månedsskiftet februar/mars. Fristen for innbetaling av den sentrale kontingentdelen på kr 200

er 1. mai hvert år. Da bør to påminnelser ha vært sendt ut til de som ikke har betalt.

- Vervepremie: Lokallaget får kr 50 for hvert nye medlem. Kontingenten må være betalt.
- Nestleder i laget bør ha ansvar for medlemsvervingen.
- På anmodning sender sekretariatet oppdaterte medlemslister og lister over direkte-medlemmer som kan verves til lokallagene. Oppgi laveste og høyeste postnummer i lokallagets dekningsområde. Kontakt Tove Lian.
- Sentralstyret blir orientert om medlemstallene i hvert lag på alle møtene.
- Avtalen med Norsk Sykepleierforbund (NSF) gjelder bare sykepleiere som er medlemmer i NSF, og NSF betaler den sentrale kontingenten for

dem. Sykepleiere som ikke er medlem i NSF – eller ikke oppgir medlemsnummer i NSF, må betale full kontingent. Lokallaget må sende innmelding og NSF-medlemsnummer til LOP-sekretariatet. Sykepleiere får «Vi i LOP» i henhold til registrering i NSF, ikke som medlem av lokallaget.

- Navn på nye medlemmer, adresseendringer, utmeldinger m.m. sendes sekretariatet snarest mulig slik at medlemmer får neste medlemsblad eller det kan stoppes ved dødsfall. Gi opplysning om årsak til utmelding (ubetalt kontingent, utmelding, sykehjem, død e.l.).
- Medlemsblad som kommer i retur medfører stopp i abonnementet. Derfor fører sene endringsmeldinger til at bladet stoppes unødvendig!

- Ektepar/samboere får bare ett medlemsblad. Gi beskjed om dette!
- Medlemskartoteket bygger på medlemsnummer som må oppgis ved henvendelser til sekretariatet.
- Send aldri inn hele medlemslister til sekretariatet, bare endringene.
- Dobbelregistrering skjer dessverre altfor ofte. Lokallagene må oppgi når direkte-medlemmer melder seg inn i laget. Det må skilles mellom nye medlemmer og medlemmer som overfører sitt medlemskap til lokallagsmedlemskap.
- Noe du vil snakke med daglig leder, sekretariatsmedarbeider eller prosjektmedarbeider om? Se kontaktinformasjon på side 2.
- Innmeldings- og endringstalongen kan brukes av alle!

Jeg vil bli medlem av LOP!

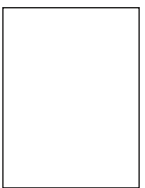
- som medlem av nærmeste lokallag. Kontingent kr 200 + lokallagskontingent ledtatt på årsmøte.
- som direkte av LOP sentralt. Kontingent kr 200 pr. år.

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.:..... Poststed:.....

LOP
Petter Grubensgt. 9
8624 MO I RANA

Jeg vil melde fra om.....

Nytt navn: .....

Ny adresse: .....

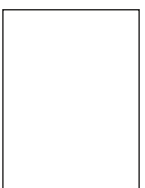
Postnr.:..... Poststed:.....

Innsendt av: .....

Navn: .....

Medlemsnummer .....

LOP
Petter Grubensgt. 9
8624 MO I RANA

		VEKT- LØFT- ING	URO GRUNN	MÅNE- FASE	KNA	REGNE SKIN- NE	
		TAMT					
		FAGET				ALDRI LEG- DEL	
		TONER TIDS- ROMMET		★	→		→
		↳		KONGE →		SJEL SLEKT- NING	
		DYRET				VILL AM- BOLT	
ØY	↓	BIBEL- NAVN	STYRER HASTER	★	TAPE		
UT- GANG	→			★	STINN TØYS	LUE	
↳		PASSE ANE		HEDRE		↓	
GRIL- LEN				HEVE PLAN- TE		SATTE	
EN- HETER					↑	RED- SKAP	NED- BØR
KJØTT		LEVER VOKS	TALL MÅLE- REN	GÅ KVIN- NE			
↳			FOR- FAT- TER			IØJEN KORN- BAND	
FETT				FAM- NAVN			↓
TIT- TEL		VASSE	★	STJE- LE SKRED		GRAD	AV- SATS
↳				KALD SAK	SØP- PEL ØYNE		
BRØD			KORN TEGN- ENE		↳	D Y R	
P R O N G L O	↓	BEITE ORD			UKJENT		↓
↳		VEKK M- NAVN	★		GJØR EIM		
→			ORG.		SIK- KER	BÅT BLAN- DE	
FUGL- ENE	↳	HÅLKE	→			ADV.	KONJ.
↳			★		MAT- RETT		
SANG- ENE SEIG				★	KLOS- SETE		

Løsning nr 3-2012 :
**Mens vi venter på tannhelse-
reform i statsbudsjettet verver
vi nye medlemmer til LOP**

		BEL- LETT	R	APP- BÅT	SIS- NØY- FISKE	D	DANSK	L	ORD	
		B	E	E	T	H	O	V	N	
		V	I	V	I	V	M	A	L	N
		L	E	E	D	V	E	L	S	K
		A	R	B	E	I	D	E		
ANDR- LEIENE	D	F	FOR- SØTT	VILLE	JORNE FISKE	V	E	V	E	
FISK	M	I	N	D	R	E	V	E	R	
PAR- SIL	U	E	R	I	D	E	V	E	R	
HODE	S	K	A	L	L	E	E	I	E	
NORR- L	T	Ø	PROL- OS	D	U	O	N	S	G	
SINE	V	I	N	K	E	L	S	O	F	
JÅ- SAND	L	I	V	K	T	I	E	L	L	
VUD- DEIE	S	V	E	I	S	M	S	K	J	
FELLE	T	A	T	T	L	T	L	L	O	
LEVER	E	R	T	O	T	T	E	L	L	
SILV- RENE- TET	F	R	I	H	E	T	E	L	S	
FA- PILL	M	E	R	L	U	E	P	A	R	

**Vi gratulerer vinnerne
som får 5 quicklodd
hver i posten!**

Kaare Olav Viken,
Trondheim

Åse B. Steinholt,
Tromsø

Aud Helen Romstad,
Skoppum

Ivar Nesbø,
Vik i Sogn

Frøydis Landmark,
Lier

**Frist for innsending av
løsning i nr 4-2012 er
15. februar 2013.**

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr/poststed: _____

Løsningsord: _____

Send til tomaholt@start.no

eller Vi i LOP, Tømtesvingen 30,2013 Skjetten innen 15. februar 2013.

LOP i eldreråd 2011-2015

Gi innspill, still spørsmål – de arbeider for oss!

Fylkeseldreråd:

Hordaland:

Ingrid Linde,
tlf. 55 95 10 87

Anne-Karin Davidsen (vara)
adav@broadpark.no

Nordland:

Berit Lorentsen,
berit.lo@online.no

Nord-Trøndelag:

Tora Lein (vara),
tora.lein@online.no

Oppland:

Per Rasmussen,
prasmus@online.no

Rogaland:

Johan Risa,
johan.risa@kleppnett.no

Ranveig Løge (vara),
ranveigløge@live.no

Anne-Bjørg Hovda (vara),
anne.b.hovda@haugnett.no

Sogn og Fjordane:

Eivind Skjerven (leder),
eivind.skjerven@gmail.com

Telemark:

Evy Brattland,
brattlan@online.no

Annbjørg Mo (vara),
tlf. 35 52 27 06

Kommunale eldreråd:

Askøy:

John Solvik,
jsolvik@online.no

Tor Tønder (vara),
tlf. 56 14 05 80

Bergen:

Kirsten Utaaker,
kirs-u@online.no

Annelise Olsen (vara),
ao38@online.no

Willy Gustafson,
wilgust@online.no

Jorunn Solberg (vara),
jor-solb@online.no

Bodø:

Audun Spjell,
audun.spjell@gmail.com

Fjell:

Ole Konrad Ekerhovd
(leder), tlf. 56 33 14 74

Kjell Nordahl-Pedersen (vara),
tlf. 56 32 14 63

Fusa:

Turid B. Ekeberg,
tlf. 908 79 009

Gjøvik:

Ole Wilhelm Kavli,
od-hage4@online.no

Kristiansund:

Øyvind Wæraas,
owaeraas@online.no

Kongsberg:

Jorun Ulleberg,
ulleb@c2i.net

Sigrun Holm (vara),
tlf. 32 73 54 53

Lillehammer:

Torkjell Haustveit,
thautve@online.no

Aagot Flagstad (vara),
flagstad@bbnett.no

Os:

Olav Djuve,
odjuve@broadpark.no

Johannes Bolstad (vara),
johannes.bolstad@bkkfiber.no

Osterøy:

Norvald Vedaa,
nvedaa@online.no

Kari Aarestøl (vara),
tlf. 56 39 41 46

Kari Vikesund,
karivikesund@c2i.net

Rana:

Ketil Ryssdal,
ryssdal@online.no

Hanna Seeger,
hanna.seeger@rananett.no

Inga Marie Rushfeldt,
tlf. 75 15 25 04

Tove Lian (vara),
hel-lia@online.no

Sandefjord:

Kåre Hoel, kare.hoel@sfjbb.no

Sonja Lausch-Liseth (vara),
lisson@online.no

Sandnes:

Aase Brit Borsheim,
aase-brit.borsheim@lyse.net

Per Egra (vara),
per.egra@lyse.net

Sarpsborg:

Erling Loraas,
eloraas@online.no

Skien:

May-Brith Brekk,
maybrekk@sf-nett.no

Birgit Glomlien (vara),
birgit_glomlien@hotmail.com

Sola:

Jon Solheim, tlf. 51 65 51 46

Trondheim:

Astrid Seim Ekeland,
aseke@broadpark.no

Tromsø:

Jorunn Rasmussen,
krasmu@online.no

Tønsberg:

Oddbjørn Hagen,
od-hage4@online.no

Ullensaker:

Olav Hagen (leder),
olav-hagen@frisurf.no

Arne Myhte (vara),
mythe@live.no

Vefsn:

Turid Mæhre Olsen,
turid.arna.olsen@hotmail.com

Randolf Brattli (vara),
randobra@frisurf.no

Peggy Natvig (vara),
tlf. 996 90 070

Voss:

Kirsten Takvam,
tlf. 56 51 22 47

Vågan:

Bjørg Utnes
bjoer-ut@online.no

Ålesund:

Randi Havnevik Devold,
randi.devold@hotmail.no

Thor Magnussen (vara),
thormagn@online.no

Sjur Brande (vara),
sjur.brande@live.no

Piet Hein ga Oslo-russen av 1963 et uforglemmelig minne ved å invitere til forfriskninger og underholdning i eget hjem. Det er derfor en ekstra glede å dele et av hans mange visdomsord innsendt av Gjøvik-leder Elin Onsrud.

Alderens anatomi

Man fødes gammelklok og tungt belastet av sin uerfaring.

Man gror seg gradvis let og ung ved livets sagte åbenbaring.

Piet Hein

Returadresse:
LOP
Petter Grubens gate 9
8624 Mo i Rana

LOKALLAGENE

AKERSHUS

Asker
Jorid Nørholm 66 78 41 07 995 34 250 jorid.norholm@gmail.com

Nedre Romerike
Solveig Finstad, solveig.finstad@gmail.com

Øvre Romerike
Kjellfrid Frankmo 970 92 474 p_olsen@combitel.no

**BUSKERUD
Kongsberg**
Rolf Wallin 32 73 44 07 908 421 65 rolf.henry.wallin@ebnett.no

**HEDMARK
Glåmdal**
Jan Nicolay Aas 915 30 560 annastearn@gmail.com

Presteforeningen
Nils Kristian Lie 952 19 026 ragnils@gmail.com

**HORDALAND
Bergen**
Gunda Falao Sparre 55 90 10 53 gunda.sparre@gmail.com

Sunnhordland
Vermund Trohjell 53 42 04 42 918 25 257 vermund.trojhjell@haugnett.no

Voss
Bjørn Fareth 56 51 36 34 905 82 699 bfareth@online.no

**MØRE OG ROMSDAL
Kristiansund**
Øyvind Wæraas 71 58 39 72 480 88 404 owaeraas@online.no

Molde
Bitten Linge 71 25 21 56 bitten.l@online.no

Ålesund
Sigurd Dybvik 70 13 37 60 911 07 120 sidy@mimer.no

**NORDLAND
Midt-Helgeland**
Åse Floa Steinrud 977 17 534 tove@wika.no

Rana
Tove Lian 75 15 03 02 456 30 948 hel-lia@online.no

Salten
Brynhild Geiring 75 53 93 68 901 701 80 bgeiring@hotmail.com

Vågan
Turid Hansen 992 59 829 turidulvaag@hotmail.com

**NORD-TRØNDELAC
Namsos**
Bjørn Kvatningen 74 27 33 23 992 66 705

Steinkjer
Leif Aune 74 14 36 34 994 34 351 leif.kjetil.aune@ntebb.no

**OPPLAND
Gjøvik**
Elin Onsrud 61 19 17 58 tryon@online.no

Gudbrandsdal
Terje Lindby 61 23 08 50 tromlin@online.no

Lillehammer
Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

**OSLO
Oslo**
Lillian Saxegaard 22 61 21 62 944 99 320 lillian.saxegaard@gmail.com

Mattilsynet
Karin Tubås Andersen 482 70 235 anter2@online.no

Meteorologisk Inst. Seniorklubb
Norvald Bjergene 90871523 norwaldb@online.no

**ROGALAND
Haugaland**
Kristin-Elfi Flåto 952 25 342 krisflaa@getmail.no

Mattilsynet R/A
Per Astrup Filseth 916 25 202

OPPF
Wilhelm K. Trym 51 55 57 97 gunnarnyboe@c2i.net

Sandnes og Jæren
Synnøve Ladstein 51 66 41 39 916 971 45 sy-lad@online.no

Stavanger
Kjell Espedal 51 58 65 89 976 72 610 kjell.espedal@lyse.net

**SOGN OG FJORDANE
Indre Sogn**
Ivar Nesbø 57 69 53 74 991 569 22 ivarnesboe@hotmail.com

Nordfjord
Eivind Skjerven 57 67 12 00 eivind.skjerven@gmail.com

**SØR-TRØNDELAC
Trondheim**
Annbjørg Ulset Evensen 930 30 739 ul-evens@online.no

**TELEMARK
Telemark**
Evy Brattland 35 55 78 48 986 72 973 brattlan@online.no

**TROMS
Tromsø**
Laila Jernsletten 476 010 39 laila@jernsletten.no

**VESTFOLD
Larvik**
Odd Bjarne Johansen 33 11 12 91 913 99 944 oddbj@online.no

Sandefjord
Kåre Hoel 33 47 54 72 908 034 62 kare.hoel@sfjbb.net

Tønsberg
Ole Henrik Røine 900 94 360 oroine@online.no

**ØSTFOLD
Fredrikstad**
Ivar Berntsen 69 34 09 89 ivar1935@online.no

Indre Østfold
Randi Frankrig 922 80 706 randi.frankrig@gmail.com

Moss
Unni Roksvåg 69 25 85 44 bjaroks@online.no

Sarpsborg
Ellen-Marie Mikkelsen 69 15 48 87 ellen-mm@online